

บทที่ 4

การเปลี่ยนแปลงประชากรและการใช้ดินในพื้นที่อนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม

การศึกษาสภาพทั่วไปของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และพื้นที่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือของ กรุงเทพมหานคร เป็นการศึกษาในระดับภาคและอนุภาคตามลำดับ เพื่อให้เห็นภาพรวมและสร้างความเข้าใจพื้นที่ ในระดับที่สูงกว่าบริเวณที่จะวางแผนพัฒนา การศึกษาสภาพทั่วไปในระดับภาค เป็นการศึกษาภาพรวมของ กรุงเทพมหานครและจังหวัดในปริมณฑล 5 จังหวัด ทางด้านประชากร เศรษฐกิจ และการขยายตัวของชุมชน การศึกษาในระดับอนุภาค เป็นการศึกษาภาพรวมของพื้นที่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือของกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้ แก่ เขตบางเขน เขตมีนบุรี เขตหนองจอก และบริเวณใกล้เคียง เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ของบริเวณดังกล่าว ส่วนท้ายเป็นการศึกษา แผนและโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ของรัฐที่ จะมีผลกระทบต่อการวางแผนผังพัฒนาเขตบางเขน

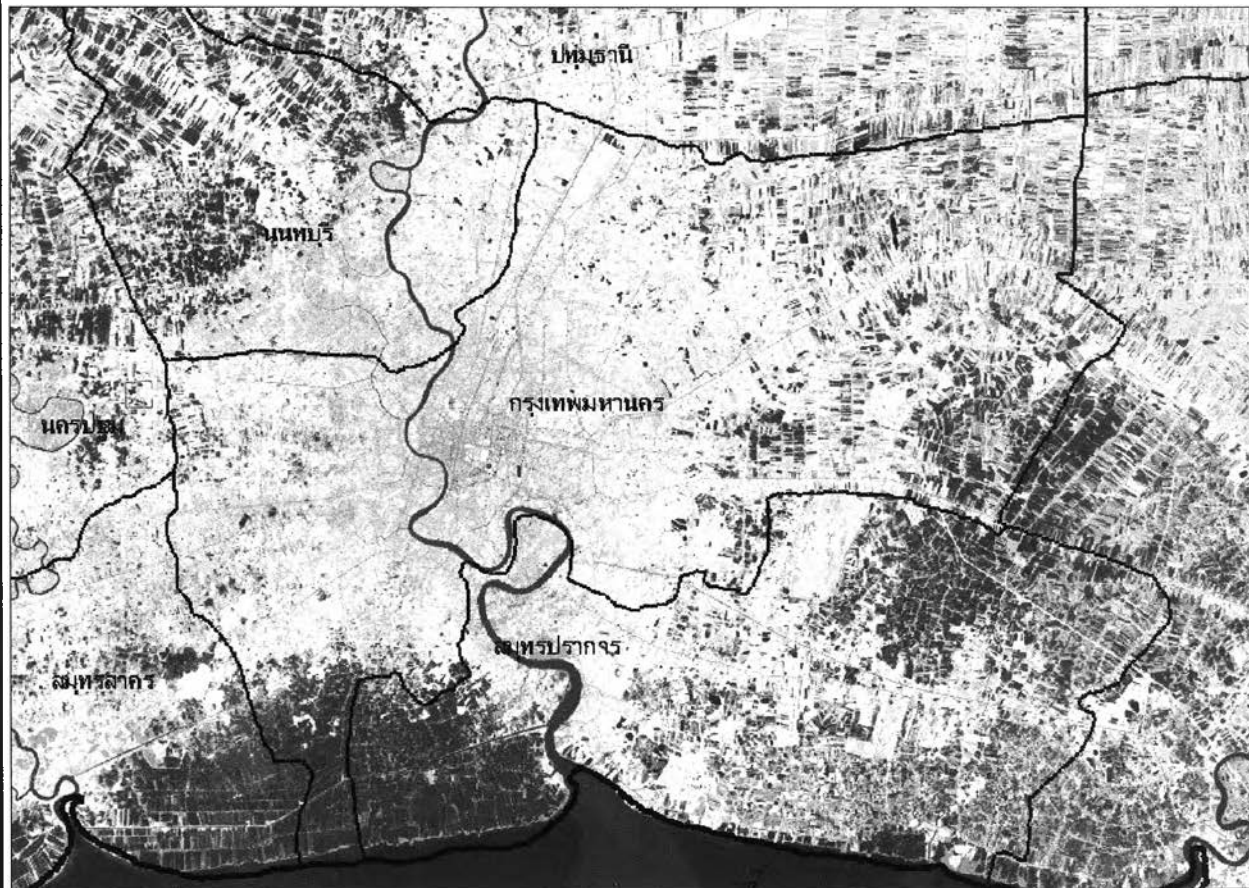
4.1 ภาพรวมของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (แผนที่ 4-1)

กรุงเทพมหานครในปัจจุบันยังคงมีการขยายตัวทางด้านประชากรและเศรษฐกิจต่อไปอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพราะความเป็นศูนย์กลางการบริหาร การศึกษา เศรษฐกิจ การลงทุน การจ้างงาน และศูนย์รวมแห่งการแสวงหาโอกาสทางชีวิตหรือสังคมที่ดีกว่า ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้เกิดการอพยพประชากรและแรงงานจากชนบท เข้ามาสู่ กรุงเทพมหานครอย่างไม่หยุดยั้ง และทำให้พื้นที่พัฒนาเมืองมีการขยายตัวออกไปอย่างรวดเร็ว โดยแผ่ขยายไป ตามแนวถนนออกไปสู่พื้นที่ข้างเคียงเป็นบริเวณกว้าง ซึ่งบางส่วนของพื้นที่ก็ได้เชื่อมต่อกับพื้นที่ชุมชนเมืองใน จังหวัดปริมณฑล 5 จังหวัด คือ จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรสาคร และ จังหวัดนครปฐม และยังมีแนวโน้มจะขยายเชื่อมโยงไกลออกไปทางทิศตะวันออก คือ จังหวัดชลบุรี กับทางทิศเหนือ ถึงจังหวัดสระบุรี ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ได้กำหนดให้พื้นที่เหล่านี้เป็น “ภาคมหานคร”

4.1.1 ประชากร

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทำให้ กรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงที่เจริญเติบโตมากที่สุดเป็น “เอกนคร” (PRIMATE CITY) ของพื้นที่ และเป็นศูนย์กลางประชากรขนาดใหญ่ที่มีประชากรมากกว่า 5 ล้านคน กล่าวคือ เมื่อเริ่มแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2505-2509) มีประชากรเพียง 2,500,367 คน และเมื่อสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) มีประชากรถึง 5,620,591 คน อัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 0.1 อย่างไรก็ตาม ภาพรวมของจำนวนประชากรกรุงเทพมหานครมีแนวโน้มจะชะลอตัวลงช่วงปี พ.ศ. 2523-2530 อัตราเพิ่มประชากรเฉลี่ยร้อยละ 1-5 ต่อปี พ.ศ. 2530-2537 ร้อยละ 0.1 ต่อปี เฉลี่ยช่วง พ.ศ. 2523-2537 ร้อยละ 0.6 ต่อปี ซึ่งเป็นอัตราการเพิ่มที่น่าพอใจและอยู่ในเป้าหมายของ

ความเหมาะสมในการกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม ด้านทิศตะวันออก ในผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร

แผนที่ 4-1 ภาพถ่ายดาวเทียมกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ปี 2544

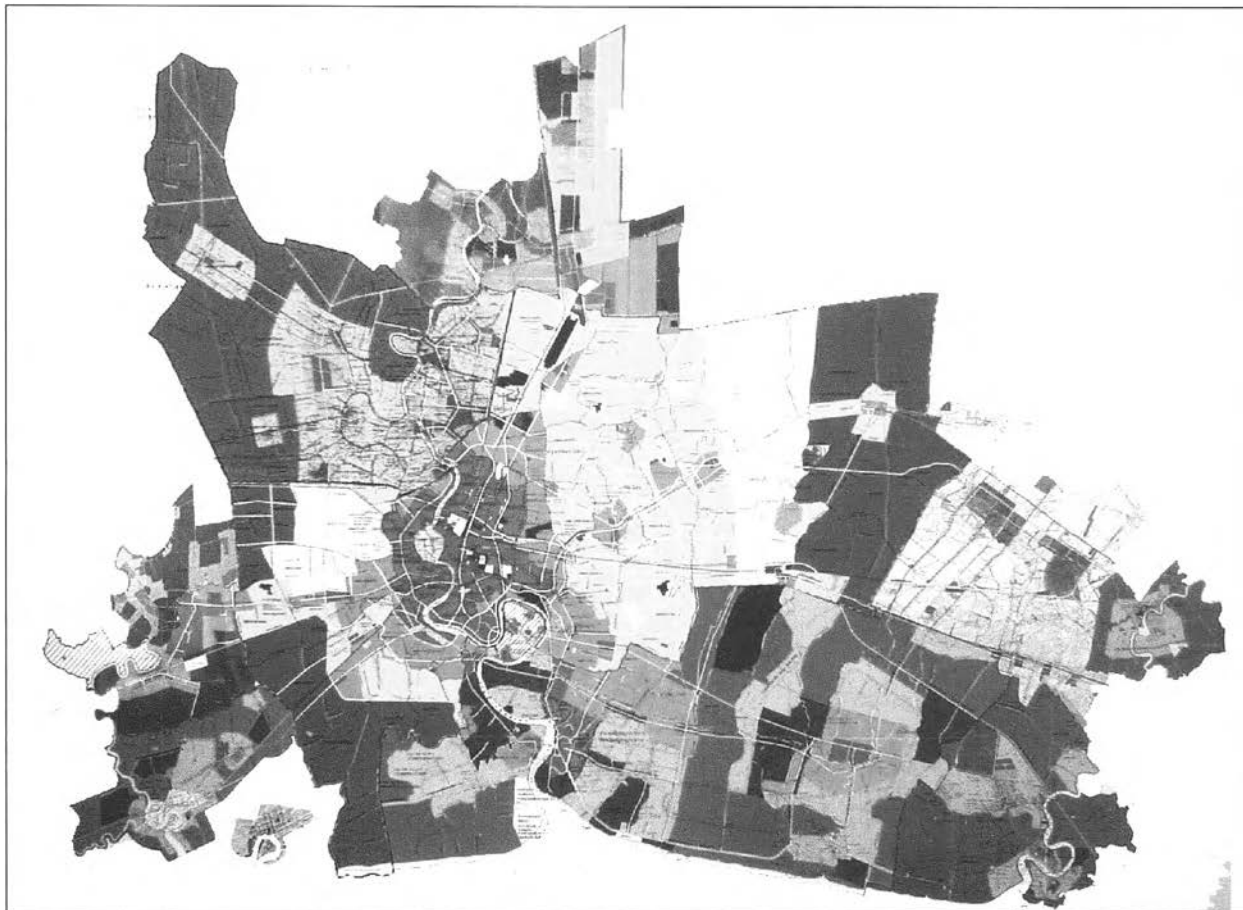
สัญลักษณ์

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิศาสตร์สนเทศ

ความเหมาะสมในการกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม ด้านทิศตะวันออก ในผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร

แผนที่ 4-2 ผังเมืองรวมกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

สัญลักษณ์

	ที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย		เกษตรกรรม
	ที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง		อนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม
	ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก		สถานับการศึกษา
	พาณิชย์กรรม		อนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ฯ
	อุตสาหกรรมและคลังสินค้า		สถานับศาสนา
	คลังสินค้า		สถานับราชการ สาธารณูปโภค
	อุตสาหกรรมเฉพาะกิจ		สาธารณูปการ
			ที่โล่งเพื่อนันทนาการ

ทิศเหนือ

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : กรมการผังเมือง กระทรวงมหาดไทย, สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร

แผนพัฒนาที่กำหนดไว้ ตั้งแต่แผนพัฒนา ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2530-2534) ไม่ให้เกินร้อยละ 2.0 อัตราการเพิ่มที่ต่ำนี้ เปรียบเทียบกับจังหวัดปริมณฑลแล้ว แต่ละจังหวัดกลับมีอัตราการเพิ่มที่สูงมาก และเมื่อรวม 5 จังหวัดปริมณฑล ก็มีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 3.7 ,2.9 และ 3.3 ต่อปี ในช่วงปี พ.ศ. 2523-2530 พ.ศ. 2530-2537 และ พ.ศ. 2523-2537 ตามลำดับ

ใน พ.ศ. 2537 กรุงเทพมหานครมีประชากรรวม 5,584,226 คน ถ้ารวมทั้งภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑลด้วยแล้วจะมีจำนวน 8,851,179 คน ซึ่งจำนวนประชากรในอนาคต จากการคาดประมาณ กรุงเทพมหานครจะมีประชากร พ.ศ. 2543 เท่ากับ 7,149,299 คน พ.ศ. 2548 เท่ากับ 7,577,220 คน พ.ศ. 2553 เท่ากับ 7,977,499 คน ซึ่งจะทำให้กรุงเทพมหานครมีความแออัดทางด้านประชากรและความต้องการในด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน การให้บริการสาธารณูปโภค สาธารณูปการ รวมถึงความต้องการในประสิทธิภาพของมาตรการแก้ไขปัญหาด้านต่างๆของเมืองที่จะเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

อย่างไรก็ดี จำนวนประชากรที่กล่าวมานี้ เป็นประชากรที่อยู่ในบัญชีทะเบียนราษฎร สำหรับประชากรที่แท้จริงของกรุงเทพมหานครจะประกอบด้วยผู้อยู่อาศัย ผู้รับจ้างแรงงาน นักเรียน นักศึกษา ผู้ที่เดินทางเข้า-ออก แรงงานช่วงฤดูทอ และอื่นๆ ในลักษณะของ “ประชากรกลางวัน” (DAY-TIME POPULATION) และ “ประชากรกลางคืน” (NIGHT-TIME POPULATION) อีกเป็นจำนวนมาก ที่อยู่นอกทะเบียน ดังนั้น ภาพประชากรของกรุงเทพมหานครที่แท้จริงจากการคาดประมาณน่าจะมีไม่ต่ำกว่า 8 ล้าน คนในปัจจุบัน (พ.ศ. 2537) หรือประมาณกว่า 3 ล้านคน เป็นผู้อยู่นอกทะเบียน และส่วนหนึ่งก็เป็นประชากรจากจังหวัดปริมณฑล ทพให้ทิศทางการเดินทางของประชากรกรุงเทพมหานครครอบคลุมถึงปริมณฑลอย่างใกล้ชิด ซึ่งจะเป็นภาพการเคลื่อนไหวทางประชากรที่ใหญ่ที่สุดเมืองเปรียบเทียบกับภาคและจังหวัดอื่นๆ ของประเทศ

4.1.2 เศรษฐกิจ

ในปัจจุบันกรุงเทพมหานครยังคงเป็นศูนย์กลางด้านเศรษฐกิจ การลงทุน และการจ้างงานที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ เนื่องจากความเป็นศูนย์กลางการบริหารการปกครองจึงทำให้การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน (INFRASTRUCTURE) ต่างๆ มากมายที่เอื้ออำนวยต่อการลงทุน สภาวะการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แสดงให้เห็นได้จากมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP : GROSS PROVINCIAL PRODUCT) กรุงเทพมหานครจะมีมูลค่ามากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับสัดส่วนจากมูลค่ารวมของประเทศ กล่าวคือ พ.ศ. 2532 มีมูลค่าร้อยละ 37.6 พ.ศ. 2536เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 41.9 ซึ่งสัดส่วนจากมูลค่า เกือบครึ่งของประเทศอยู่ในกรุงเทพมหานครเพียงจังหวัดเดียว เมื่อเปรียบเทียบกับ 5 จังหวัดปริมณฑล จะมีเพียงร้อยละ 12.0 และ 13.2 น้อยกว่ากรุงเทพมหานครมาก ถ้าพิจารณารวมภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จะมีมูลค่าสูงถึง ร้อยละ 49.6 และ 55.1 หรือมากกว่าครึ่งของมูลค่ารวมประเทศอยู่ในภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ภาพรวมของการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ช่วง พ.ศ. 2532-2536 กรุงเทพมหานครมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 12.0 ต่อปี มากกว่าอัตราการเพิ่มเฉลี่ยรวมของประเทศ และรวม 5 จังหวัดปริมณฑล คือร้อยละ 9.1 และ 11.9 ซึ่งเป็นอัตราการเพิ่มที่สูงมาก และเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความเหนียวแน่นของโครงสร้างทางเศรษฐกิจของกรุงเทพมหานครที่เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจหลักของประเทศอย่างแท้จริง ขณะเดียวกันจังหวัดปริมณฑลก็เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ จากภาคเกษตรกรรมมาสู่

ภาคอุตสาหกรรมและภาคการบริการมากขึ้น การขยายตัวภาคอุตสาหกรรม จะเห็นได้จากจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่จดทะเบียน พ.ศ. 2527 กรุงเทพมหานครมีสัดส่วนร้อยละ 58.9 ของประเทศ พ.ศ. 2534 มีร้อยละ 49.2 รวมภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จะมีสัดส่วนร้อยละ 74.5 และ 61.2 แสดงให้เห็นว่ามากกว่าครึ่งหนึ่งของโรงงานอุตสาหกรรมของประเทศจะอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ทั้งนี้ ยังไม่นับโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กอีกจำนวนมากที่ไม่ได้จดทะเบียนและแฝงตัวอยู่ในย่านที่พักอาศัย ตึกแถว ห้องแถว หรืออาคารพาณิชย์อื่นๆ ส่วนการขยายตัวด้านการบริการ จะเห็นได้จากการกระจุกตัวของพื้นที่พาณิชย์กรรมขนาดใหญ่ในเขตชั้นใน กับการขยายตัวพื้นที่พาณิชย์กรรมบริเวณศูนย์กลางชุมชนและตามแนวถนนสายหลัก สายรองในเขตชั้นกลางและเขตชั้นนอก รวมทั้งการขยายตัวของพื้นที่พัฒนาเมืองไปตามแนวถนนสายหลักเชื่อมต่อกับศูนย์กลางชุมชนต่างๆ ของจังหวัดปริมณฑล ซึ่งการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมกับการค้าและการบริการ จะเป็นแหล่งการจ้างงานขนาดใหญ่ และมีส่วนดึงดูดการอพยพประชากรแรงงานจากชนบท ทำให้กรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ขณะเดียวกันจำนวนประชากรเหล่านี้ก็เป็นกลุ่มผู้บริโภคสำคัญ ที่กระตุ้นให้เกิดการขยายตัวทางตลาดการค้า ที่นำมาสู่การขยายตัวของการลงทุน ทั้งการผลิตและการจำหน่ายสินค้าบริการต่างๆ ทำให้เศรษฐกิจภาพรวมกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จะยังต้องมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นต่อไปในอนาคต และมีผลต่อการขยายตัวของประชากรและพื้นที่พัฒนาเมือง ซึ่งจะเพิ่มขึ้นตามกระแสการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจด้วย

4.1.3 การขยายตัวของพื้นที่พัฒนาเมือง

การเพิ่มขึ้นของประชากรและการลงทุนทางเศรษฐกิจ ทำให้มีความต้องการพื้นที่สำหรับการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทต่างๆ เพิ่มมากขึ้น และทำให้ของเขตพื้นที่พัฒนาเมืองเพิ่มขึ้น กล่าวคือ ปลายปีของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2524-2529) รัศมีการขยายตัวของเมืองคิดจากศูนย์กลางเขตพระนครออกไปประมาณ 15 กิโลเมตร ปลายปีแผนพัฒนาฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) รัศมีการขยายตัวของเมืองเพิ่มขึ้นเป็น 35 กิโลเมตร การขยายตัวของพื้นที่พัฒนาเมืองจะไปตามแนวถนนสายหลักและครอบคลุมในส่วนของพื้นที่ชุมชนเมืองในจังหวัดปริมณฑล ได้แก่

ทิศเหนือ	เขตอำเภอบางกรวยและอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี อำเภอปากเกร็ด และอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี
ทิศใต้	เขตอำเภอเมือง อำเภอพระประแดง อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ
ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ	เขตอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี
ทิศตะวันออก	เขตอำเภอเมืองและอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา
ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ	อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
ทิศตะวันตกเฉียงใต้	เขตอำเภอเมือง และอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร
ทิศทางการขยายตัวของเมือง	จะยังคงไปตามแนวถนนสายหลัก และมีแนวโน้มเชื่อมต่อกับจังหวัดอื่นๆ

ที่อยู่ในเขตอิทธิพล กล่าวคือ

ทางทิศเหนือไปตามถนนพหลโยธินเชื่อมกับจังหวัดสระบุรี

ทิศตะวันออกไปตามแนวถนนสุวินทวงศ์ เชื่อมกับจังหวัดฉะเชิงเทรา

ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ไปตามแนวถนนบางนา-ตราด เชื่อมกับท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี
ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ไปตามแนวถนนบรมราชชนนีเชื่อมกับตัวอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

การขยายตัวตามแนวถนนดังกล่าว จะทำให้ภาพรวมของการพัฒนาภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑลใหญ่ขึ้น ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ได้กำหนดเป็นพื้นที่ “ภาคมหานคร” โดยรวมจังหวัดสระบุรีกับชลบุรีเข้ากับภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเดิม โดยสภาพทั่วไปของการขยายตัวจะมี 2 ลักษณะคือ

การขยายตัวตามแนวสูง จะเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อก่อสร้างอาคารสูงสำหรับกิจกรรมประเภทอื่นๆ ที่ยังคงกระจุกตัวอยู่ในเขตชั้นในและชั้นกลางบริเวณศูนย์ชุมชนของกรุงเทพมหานคร ส่วนศูนย์ชุมชนจังหวัดปริมณฑลก็เริ่มมีการขยายตัวทางด้านการก่อสร้างอาคารสูงสำหรับพักอาศัย สำนักงานธุรกิจและห้างสรรพสินค้ามากขึ้น

การขยายตัวในแนวราบ เป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะการจัดสรรที่ดินสำหรับอยู่อาศัย และการก่อสร้างหมู่บ้านจัดสรร เป็นตัวนำสำคัญของการพัฒนาที่ดินและทำให้เมืองมีการขยายตัวไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะเห็นได้ในเขตชั้นนอก อาทิ มีนบุรี หนองจอก ลาดกระบัง ดลิ่งชัน และหนองแขม จะมีการขยายตัวเพื่อรองรับผู้ที่มีแหล่งงานในเขตชั้นในและเขตชั้นกลาง เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่วนเขตชานเมืองของจังหวัดปริมณฑลก็เช่นเดียวกันที่การขยายตัวก็เพื่อรองรับความต้องการของประชากรภายในศูนย์ชุมชนเมืองของจังหวัดและประชากรของกรุงเทพมหานคร

การขยายตัวในลักษณะดังกล่าว ทำให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างที่อยู่อาศัยกับแหล่งการจ้างงาน คือที่อยู่อาศัยไกลจากแหล่งงาน มีภาระในการเดินทางสูง เป็นการไม่ประหยัดทางเศรษฐกิจและการขยายตัวเกินความจำเป็น รัฐจะต้องลงทุนการให้บริการสาธารณูปโภคสูงขึ้น

อย่างไรก็ตาม พื้นที่พัฒนาเมืองจะยังคงขยายตัวต่อไป ตราบใดที่กรุงเทพมหานครจะยังคงเป็นศูนย์รวมของการลงทุน และการจ้างแรงงาน ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้เกิดศูนย์ชุมชนเมืองแห่งใหม่ๆ ทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดปริมณฑล ซึ่งศูนย์ชุมชนเหล่านี้จะเป็นศูนย์ที่รองรับการขยายตัวทางด้านการบริการที่อยู่อาศัย การค้าบริการ และการลงทุนอุตสาหกรรม จากเขตชั้นในของกรุงเทพมหานครต่อไป

4.2 ภาพรวมพื้นที่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือของกรุงเทพมหานคร

สภาพโดยทั่วไปของพื้นที่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือของกรุงเทพมหานคร ซึ่งประกอบด้วยพื้นที่เขตบางเขน เขตมีนบุรี และเขตหนองจอกนั้น มีประวัติพัฒนาการของการตั้งถิ่นฐานเริ่มจากการตั้งถิ่นฐานในแบบชนบทกระจัดกระจายโดยทั่วไปในพื้นที่และเนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มสภาพภูมิศาสตร์และธรณีวิทยาเหมาะสมสำหรับการทำนา ดังนั้นประชากรส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก นอกจากนั้นยังมีประชาชนบางส่วนซึ่งเป็นชาวมุสลิมที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานตามแนวคลองแสนแสบ หลังจากที่ได้มีการขุดคลองนี้ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3

ต่อมาในสมัยสมเด็จพระปิยมหาราช (รัชกาลที่ 5) ได้มีการขุดคลองเพิ่มเติมในพื้นที่บริเวณนี้เพื่อประโยชน์ทางด้านการชลประทาน ซึ่งผลจากการขุดคลองและปรับพื้นที่ทำให้มีราษฎรเข้ามาจับจองพื้นที่เพื่อการ

ทำนาและอยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้น และจับกลุ่มตั้งถิ่นฐานหนาแน่นตามแนวคลองสำคัญในพื้นที่บริเวณนี้ ชุมชนสำคัญได้แก่ มีนบุรี ซึ่งได้รับการจัดตั้งให้เป็น “เมืองมีนบุรี” หมายถึงเมืองปลาให้คู่กับ “เมืองธัญบุรี” ซึ่งหมายถึงเมืองข้าว โดยการรวบรวมชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียงเข้ามาไว้ภายใต้การปกครอง เมืองมีนบุรีขึ้นอยู่กับมณฑลกรุงเทพมหานคร ส่วนพื้นที่บางเขนเป็นอำเภอหนึ่งของกรุงเทพมหานคร และชุมชนนอกจอกกลายเป็นอำเภอของ “เมืองมีนบุรี” หรือ “จังหวัดมีนบุรี” ต่อมาในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก เมืองมีนบุรีจึงถูกลดบทบาทลงให้เป็นอำเภอหนึ่งของกรุงเทพมหานครเป็นต้นมา

เมื่อมีการตัดถนนสายสำคัญเข้ามาในพื้นที่นี้ ได้แก่ถนนพหลโยธิน และถนนรามอินทรา รูปแบบการจัดถิ่นฐานจึงเปลี่ยนมากระจุกตัวหนาแน่นตามแนวถนนดังกล่าว หลังจากนั้นจึงมีการตัดถนนซอยต่างๆ เพื่อบริการให้กับชุมชนที่มารวมตัวตั้งถิ่นฐานเพิ่มมากขึ้นจนกลายเป็นลักษณะพื้นที่ชุมชนเมือง ส่วนพื้นที่ที่เหลือส่วนใหญ่ที่อยู่ห่างไกลจากแนวถนนก็ยังเป็นพื้นที่เกษตรกรรมที่ยังมีลักษณะเป็นชุมชนชนบทอยู่

เนื้อที่ของพื้นที่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือทั้ง 3 รวมกันมีเนื้อที่ประมาณ 487,025 ตารางกิโลเมตร โดยอาณาเขตทางด้านทิศเหนือของพื้นที่จรดกับอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ด้านตะวันออกจรดกับอำเภอบางน้ำเปรี้ยว และอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ด้านทิศใต้จรดกับเขตลาดพร้าว เขตจตุจักร และเขตลาดกระบัง และด้านทิศตะวันตกของพื้นที่จรดกับเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้มีคลองธรรมชาติและคลองที่ขุดขึ้นแบ่งแยกพื้นที่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือออกเป็น 3 เขต กล่าวคือ คลองพระยาสุเรนทร์แบ่งแยกเขตบางเขนกับเขตมีนบุรี และคลองลำไทร คลองลำชะโด และคลองแก้ว อยู่ระหว่างเขตมีนบุรีกับเขตหนองจอก โดยมีคลองถนนอยู่ทางด้านทิศตะวันตกของพื้นที่ แบ่งกันระหว่างเขตดอนเมืองกับเขตบางเขน และทางด้านตะวันออกของพื้นที่ มีคลองหลวงแพ่งและคลองสิบสี่กั๊กระหว่างเขตหนองจอกกับจังหวัดฉะเชิงเทราที่อำเภอบางน้ำเปรี้ยวและอำเภอเมือง

ลักษณะภูมิประเทศของพื้นที่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือทั้ง 3 เขตนี้ โดยทั่วไปมีลักษณะเป็นพื้นที่ราบลุ่มดินตะกอน ซึ่งมีระดับพื้นที่ค่อนข้างต่ำ เหมาะสำหรับการเพาะปลูก พื้นที่โดยรวมมีคลองธรรมชาติและคลองที่ขุดขึ้นมากมาย ทำให้เป็นแหล่งน้ำที่มีประโยชน์ต่อการเกษตรกรรม พื้นดินมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะกับการเพาะปลูก และใช้เป็นทางคมนาคมทางน้ำ ตลอดจนการระบายน้ำในช่วงฤดูฝนได้เป็นอย่างดี

ประชากรโดยรวมของพื้นที่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือนี้ ใน พ.ศ. 2537 มีจำนวน 423,863 คนความหนาแน่นโดยเฉลี่ยของประชากรในพื้นที่มีความหนาแน่นมากอยู่ทางด้านตะวันตก ซึ่งอยู่ในเขตบางเขนโดยมีความหนาแน่นเฉลี่ย 3,279 คนต่อตารางกิโลเมตร จากจำนวนประชากร 251,199 คน และมีความหนาแน่นเบาบางเรื่อยลงมาตั้งแต่ทางตะวันออกของเขตบางเขนไปทางตอนกลางของพื้นที่ในเขตมีนบุรี ซึ่งมีความหนาแน่นเฉลี่ย 713 คนต่อตารางกิโลเมตร จากจำนวนประชากร 251,199 คน และเบาบางเรื่อยไปในพื้นที่ด้านตะวันออกในเขตหนองจอก เฉลี่ยความหนาแน่น 289 คนต่อตารางกิโลเมตร จากประชากร 68,391 คน ซึ่งจะเห็นว่าพื้นที่ด้านตะวันตกซึ่งอยู่ติดกับเขตชั้นในของกรุงเทพมหานครมีความหนาแน่นมาก และเริ่มเบาบางลงทางตอนกลางและทางด้านตะวันออกของพื้นที่เป็นลำดับ

การตั้งถิ่นฐานของชุมชนในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตค่อนข้างมาก ลักษณะการขยายตัวของชุมชนกระจายตัวออกไปเป็นบริเวณกว้างในลักษณะของหมู่บ้านจัดสรร ก่อให้เกิดเป็นสังคมเมืองมาทดแทนสังคมชนบทในอดีต มีการตั้งถิ่นฐานกระจายไปตามแนวคลองและถนนสายหลัก อย่างถนนพหลโยธินกับ ถนนรามอินทรา ซึ่งเป็นถนนสายหลักของพื้นที่ด้านตะวันตกในเขตบางเขน แล้วจึงขยายตัวไปตามแนวถนนซอยต่างๆ ที่ลึก

เข้าไปภายในพื้นที่ ซึ่งการกระจายตัวของเมืองไปตามแนวถนนนี้ มีผลต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน เศรษฐกิจ และสังคมภายในพื้นที่ นอกจากการตั้งถิ่นฐานที่กระจายตัวไปตามแนวถนนแล้ว ยังมีการตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยตามแนวคลองสายต่างๆอีกด้วย เช่น ตามแนวคลองแสนแสบ ซึ่งเป็นคลองเชื่อมชุมชนชั้นในผ่านมายังชุมชนพื้นที่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือของกรุงเทพมหานคร

การคมนาคมขนส่ง แม้มีคลองธรรมชาติและคลองที่ขุดขึ้นมากมายในอดีต แต่ในปัจจุบันบทบาทของคลองได้เปลี่ยนแปลงไปมาก การคมนาคมขนส่งหันมาใช้ถนนแทน สภาพโครงข่ายถนนทำให้พื้นที่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือของกรุงเทพมหานครเป็นชุมชนที่ต่อเนื่องไปกับชุมชนทางเหนือด้านจังหวัดปทุมธานีและทางด้านตะวันออกด้านจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีถนนสายสำคัญๆ อาทิ ถนนรามอินทราซึ่งเชื่อมระหว่างศูนย์ชุมชนด้านตะวันตกของพื้นที่ในเขตบางเขนกับเขตมีนบุรี หรือถนนสุขุมวิทจากชุมชนเขตมีนบุรีเชื่อมต่อไปยังเขตหนองจอกไปยังชุมชนอำเภอเมืองและอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา นอกจากนี้ยังมีถนนสายสำคัญที่เชื่อมชุมชนระหว่างพื้นที่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือนี้ไปยังชุมชนข้างเคียงทั้งด้านเหนือ คือ ถนนนิมิตรใหม่ ซึ่งเชื่อมระหว่างชุมชนมีนบุรีกับชุมชนลำลูกกา ชุมชนหนองเสือ ชุมชนธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี หรือถนนรังสิตสุโขทัยทางด้านตะวันออกของพื้นที่ไปเชื่อมกับชุมชนบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ถนนด้านใต้คือ ถนนร่มเกล้า ถนนเชื่อมสัมพันธ์ไปเชื่อมกับชุมชนลาดกระบัง เป็นต้น ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าพื้นที่ตอนกลางของด้านตะวันออกเฉียงเหนือนี้ คือในพื้นที่เขตมีนบุรี จะเป็นเสมือนศูนย์กลางพื้นที่ที่จะเดินทางออกไปยังพื้นที่ส่วนต่างๆ ของพื้นที่ทั้ง 3 เขต ตลอดจนพื้นที่ชุมชนข้างเคียงโดยรอบ แต่อย่างไรก็ตาม แม้ปัจจุบันถนนได้เป็นเส้นทางคมนาคมที่สำคัญทำให้บทบาทของคลองลดลงไปบ้าง แต่ก็ยังมีการใช้คลองเป็นเส้นทางคมนาคมโดยเฉพาะคลองสายหลัก ตัวอย่างเช่น คลองแสนแสบซึ่งเป็นคลองที่เชื่อมจากเขตชั้นในบริเวณเชิงสะพานผ่านฟ้าลีลาศกับชุมชนและลำคลองสายย่อยในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยผ่านชุมชนตอนกลางของพื้นที่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือบริเวณชุมชนมีนบุรีและชุมชนหนองจอก และเชื่อมต่อไปยังชุมชนในคลองสามวา คลองสอง คลองพระยาสุเรนทร์

การใช้ประโยชน์ที่ดิน ในปัจจุบันของพื้นที่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือนี้ ส่วนใหญ่แล้วเป็นพื้นที่เกษตรกรรม นับตั้งแต่ตอนกลางของพื้นที่ไปจนถึงทางตะวันออก กล่าวคือ บริเวณด้านตะวันออกของแขวงออกเงิน แขวงท่าแร้ง ซึ่งอยู่ในเขตบางเขน และจะเห็นเป็นพื้นที่เกษตรกรรมอย่างเด่นชัดในพื้นที่ตอนกลางในเขตมีนบุรี และโดยเฉพาะพื้นที่ด้านตะวันออกของเขตหนองจอก ซึ่งร้อยละ 90 เป็นพื้นที่เกษตรกรรม สำหรับการใช้อยู่อาศัยที่ดินประเภทอื่นๆ เช่น พาณิชยกรรม สถาบันราชการ สถานศึกษา อุตสาหกรรม ส่วนใหญ่อยู่บริเวณศูนย์กลางชุมชนของพื้นที่ทั้งด้านตะวันตก ตอนกลางและด้านตะวันออก กล่าวคือบริเวณชุมชนในเขตบางเขน เขตมีนบุรี และเขตหนองจอก

โครงสร้างด้านเศรษฐกิจ พื้นที่ด้านตะวันตกในเขตบางเขนมีลักษณะการขยายตัวของเศรษฐกิจประเภทการลงทุน ประกอบการค้าบริการ อุตสาหกรรมขนาดเล็กที่ต้องการแรงงานไม่มากนัก และมักแฝงตัวอยู่ในอาคารพักอาศัยประเภทตึกแถว นอกจากนี้ยังมีการค้าบริการประเภทห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการเป็นผู้นำการพัฒนาที่ดินและการลงทุนอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของพื้นที่ด้านตะวันตก แต่สำหรับพื้นที่ตอนกลางและด้านทิศตะวันออกของพื้นที่โดยรวมแล้ว โครงสร้างเศรษฐกิจเป็นสาขาการผลิตที่เป็นฐานเศรษฐกิจหลัก(ECONOMIC BASE) ที่ยังเป็นเกษตรกรรม ซึ่งแม้พื้นที่จะลดลงไปมาก แต่ร้อยละ 46 ยังเป็นพื้นที่เกษตรกรรมที่มีความสมบูรณ์และยังสามารถให้ผลผลิตที่เป็นรายได้หลักของพื้นที่ได้ ส่วนในเรื่องของอุตสาหกรรม การค้าบริการเป็นสาขาเศรษฐกิจที่มีขนาดเล็ก ลักษณะเป็นการให้บริการภายในชุมชนในพื้นที่ที่อยู่รอบๆ

และการจำหน่ายเพื่อการยังชีพ และโดยภาพรวมแล้วการขยายตัวของพื้นที่ทางเศรษฐกิจก็มักขยายตัวไปตามแนวถนนสายหลัก เช่นทางตะวันตกมีห้างสรรพสินค้าใหญ่ๆ ตั้งอยู่ตามแนวถนนพหลโยธิน ถนนรามอินทรา ปรีณิคมอุตสาหกรรมบางชัน ซึ่งเป็นแหล่งการจ้างงานที่สำคัญให้กับชุมชนตอนกลางคือ ในเขตมีนบุรีและพื้นที่ข้างเคียงอย่างชุมชนหนองจอก เป็นต้น

โครงสร้างทางสังคม มีการพัฒนาจากโครงสร้างระบบชุมชนชนบทเกษตรกรรม ไปเป็นชุมชนลักษณะสังคมเมืองอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะทางด้านตะวันตกของพื้นที่ คือ ในเขตบางเขนมีการใช้ที่ดินที่พัฒนาเป็นหมู่บ้านจัดสรรประเภทต่างๆ ลักษณะสังคมไม่มีการรวมกลุ่มที่ชัดเจนเหมือนชุมชนเกษตรกรรม จะมีความอิสระทางความคิด ความเชื่อและทัศนคติ ตลอดจนแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ไม่ผูกติดกับขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งแตกต่างไปจากสังคมตอนกลางและทางทิศตะวันออกของพื้นที่ คือในเขตมีนบุรีและเขตหนองจอก จะมีการรวมกลุ่มทางสังคมโดยอาศัยขนบธรรมเนียมประเพณี และศาสนาเป็นบรรทัดฐานทางสังคม เช่นกลุ่มชาวจีน แม้ปัจจุบันจะมีจำนวนน้อยลง เพราะได้ผสมผสานวัฒนธรรมของคนไทยไปมาก ก็มีความเชื่อในลัทธิขงจื้อ บูชาเทพเจ้าหรือกลุ่มชาวไทยพุทธ ก็ยังมีการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนประกอบอาชีพทำนา จับสัตว์น้ำ รั้วข้าง เพาะปลูก และกลุ่มไทยมุสลิม ซึ่งมีมากที่สุดทางด้านตะวันออกของพื้นที่คือในเขตหนองจอก และมีกรรมสิทธิในที่ดินผืนใหญ่ มีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น มีสุเหร่าหรือมัสยิด และโรงเรียนสอนศาสนาเป็นศูนย์กลางชุมชน ประกอบอาชีพเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์เป็นส่วนใหญ่

ภาพรวมของการพัฒนาในอนาคต โอกาสและทิศทางการพัฒนาของพื้นที่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือทั้ง 3 เขต นี้ จะขยายตัวไปทางด้านเหนือและทางตอนกลางของพื้นที่ ซึ่งเนื่องมาจากอิทธิพลของโครงข่ายถนน โดยเฉพาะโครงการก่อสร้างทางด่วนรามอินทรา-อาจนรังค์ หรือทางหลวงวงแหวนรอบนอกซึ่งนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้พื้นที่มีศักยภาพในการพัฒนาเหมาะกับการเป็นย่านที่อยู่อาศัยและศูนย์กลางพาณิชย์กรรมรองรับการขยายตัวด้านประชากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ทางตอนกลาง คือ เขตมีนบุรีเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมในการเป็นที่ตั้งที่มีโครงข่ายถนนที่สามารถไปเชื่อมโยงกับชุมชนชั้นในด้านตะวันตกและชุมชนในปริมณฑล คือจังหวัดปทุมธานี จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดสมุทรปราการ รวมทั้งชุมชนตะวันออก จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี ศูนย์อุตสาหกรรมมาบตาพุด ท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบัง และเมื่อโครงการก่อสร้างท่าอากาศยานสากลหนองงูเห่าเสร็จสิ้นแล้ว จะมีส่วนทำให้พื้นที่ตอนกลางของพื้นที่โดยรวมด้านตะวันออกเฉียงเหนือได้มีโอกาสพัฒนาเหมาะกับการลงทุนทางด้านที่อยู่อาศัย อุตสาหกรรม การค้าบริการ และกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวกับธุรกิจการบินของท่าอากาศยานสากลแห่งนี้ แต่สำหรับพื้นที่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือโดยรวมแล้ว จะยังคงมีลักษณะเป็นชนบทเกษตรกรรมที่มีการขยายตัวไม่มากนัก เว้นแต่จะมีโครงการพัฒนาขนาดใหญ่เข้าไปภายในพื้นที่หรือมีการกำหนดการใช้ที่ดินให้เป็นพื้นที่พัฒนาเมืองที่จะกระตุ้นให้เกิดการลงทุนและให้ประโยชน์ในกิจกรรมอื่นๆ เพิ่มขึ้น

4.2.1 ผังเมืองกรุงเทพมหานคร (THE BANGKOK PLAN)

ผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร ซึ่งประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2535 เป็นผังที่ผ่านกระบวนการวางแผนมาถึง 20 ปีทำให้การกำหนดการใช้ประโยชน์ใช้ที่ดินไม่สอดคล้องกับสภาพที่เปลี่ยนแปลงไป สำนักผังเมืองกรุงเทพมหานคร จึงได้มอบหมายให้คณะที่ปรึกษาจากสถาบันเทคโนโลยีแห่งแมสซาชูเซตส์(MIT) ทำการศึกษาเพื่อปรับปรุงและวางผังเมืองกรุงเทพมหานคร โดยได้เสนอแนวคิดที่สำคัญในการวางผังเมืองกรุงเทพมหานครใหม่

1) การใช้ที่ดิน

แนวคิดของคณะที่ปรึกษา(MIT) ได้เสนอให้แบ่งการใช้ที่ดินออกเป็น 6 ประเภท โดยการรวมประเภทการใช้ที่ดินบางประเภทที่ใกล้เคียงเข้าด้วยกัน และเสนอให้มีการใช้ที่ดินแบบผสมผสาน

2) ความหนาแน่นของการพัฒนา

ผังเมืองกรุงเทพมหานครได้เสนอแนะระบบควบคุมการพัฒนาโดยกำหนดเป็นความหนาแน่นของการพัฒนาตามพื้นที่ต่างๆ

3) พื้นที่พิเศษ

หลายพื้นที่ถูกกำหนดให้เป็นเขตพื้นที่พิเศษ เช่น เขตอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ เขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและเขตวางผังพัฒนา ทั้งนี้เพื่อรองรับให้มีการพัฒนาที่คุ้มค่าตามโอกาสและเพื่อปกป้องสิ่งแวดล้อม

4) ศูนย์ชุมชนขนานเมือง

แนวความคิดหนึ่งของผังเมืองกรุงเทพมหานคร คือการเสนอให้สร้างศูนย์ชุมชนขนานเมืองจำนวน 11 ศูนย์ บนทางหลวงวงแหวนรอบนอก โดยมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อรักษาความสมดุลของแหล่งที่ทำงานและที่พักอาศัย ศูนย์เหล่านี้จะช่วยลดความจำเป็นในการสัญจรลง โดยจะจัดตั้งในบริเวณที่ระบบขนส่งมวลชนเข้าถึงได้สะดวก โดยเฉพาะบริเวณใกล้กับทางหลวงวงแหวนรอบนอก

สำหรับผลของผังเมืองกรุงเทพมหานครที่จะเกิดขึ้นต่อพื้นที่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือ กรุงเทพมหานครมีนโยบายจะนำข้อเสนอของคณะที่ปรึกษา MIT ไปปรับปรุงผังเมืองรวมกรุงเทพมหานครนั้น มีประเด็นหลักๆที่สำคัญได้แก่

-ศูนย์ชุมชนขนานเมืองที่กระจายอยู่โดยรอบกรุงเทพมหานครและเชื่อมโยงเข้าด้วยกันกับระบบทางหลวงวงแหวนรอบนอก จากศูนย์ชุมชนทั้งหมด 11 ศูนย์ มีอยู่ 3 ศูนย์ชุมชน ถ้าได้รับการพัฒนาตามแผนนี้ จะส่งผลกระทบต่อพื้นที่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือของพื้นที่ ศูนย์ชุมชนเหล่านี้จะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางธุรกิจการค้าและการบริการ ตลอดจนการเป็นแหล่งงานและศูนย์กลางทางการคมนาคมขนส่งที่จะสามารถให้บริการกับพื้นที่ข้างเคียง และสามารถเชื่อมโยงกับพื้นที่ต่างๆของกรุงเทพมหานคร และพื้นที่ข้างเคียงได้อย่างสะดวกโดยระบบคมนาคมขนส่งที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มศักยภาพของพื้นที่โครงการในการพัฒนาให้สูงขึ้นได้เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะเน้นให้ชุมชนเมืองมีนบุรีเป็นชุมชนศูนย์กลางที่มีความสำคัญมากที่สุดของพื้นที่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือของกรุงเทพมหานคร

-การใช้ที่ดิน ซึ่งจากผังเมืองฉบับนี้ในภาพรวมได้มีการลดประเภทการใช้ที่ดินจากผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2535 ซึ่งเดิมมีหลายประเภทให้เหลือเพียง 6 ประเภท สำหรับพื้นที่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือของกรุงเทพมหานครนี้ แผนพัฒนาฯได้เสนอแนะให้พื้นที่แบ่งออกเป็น 2 บริเวณใหญ่ๆ คือ พื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่พักอาศัย โดยพื้นที่เกษตรกรรมจะเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของเขตหนองจอกและพื้นที่เขตมีนบุรีต่อเนื่องกับเขตหนองจอก ส่วนพื้นที่พักอาศัยนั้นจะเป็นพื้นที่ฝั่งตะวันตกของเขตมีนบุรีต่อเนื่องไปยังพื้นที่ส่วนใหญ่ของเขตบางเขน

จากแนวทางของแผนการใช้ที่ดินนี้จะส่งผลทำให้บทบาทหน้าที่ของแต่ละเขตในพื้นที่โครงการมีความเด่นชัดขึ้น ซึ่งหากกล่าวโดยรวมแล้วพื้นที่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือของกรุงเทพมหานครจะเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยและพื้นที่เกษตรกรรมที่สำคัญของกรุงเทพมหานคร และหากกล่าวถึงพื้นที่แต่ละเขตนั้น เขตบางเขนจะเป็นพื้นที่เขตชุมชนเมืองมีบทบาทเป็นแหล่งพักอาศัย พื้นที่เขตมีนบุรีจะเป็นลักษณะกึ่งเมืองกึ่งชนบทโดยพื้นที่ที่เป็นชุมชนเมืองกำลังมีการเจริญเติบโตทางด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่บริเวณศูนย์กลางชุมชนที่จะได้รับการส่งเสริมให้เป็น

ศูนย์กลางชุมชนที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต ส่วนพื้นที่เขตหนองจอกนั้นจะเป็นพื้นที่ที่อนุรักษ์ไว้เป็นเกษตรกรรมชานเมืองและพื้นที่กันชน (BUFFER) เพื่อป้องกันมิให้ชุมชนอื่นๆ ใกล้เคียงเข้ามาต่อเนื่องกับกรุงเทพมหานคร

4.2.2 โครงการทำอากาศยานสากลกรุงเทพมหานคร แห่งที่ 2 (หนองงูเห่า)

โครงการทำอากาศยานสากลกรุงเทพมหานครแห่งที่ 2 (หนองงูเห่า) ภายใต้การการดูแลของกรมการบินพาณิชย์ และสำนักงานคณะกรรมการบริหารการทำอากาศยานสากลกรุงเทพมหานครแห่งที่ 2 (สกท) เป็นโครงการที่มีแนวความคิดมานานกว่า 30 ปี โดยเริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2503 แต่ด้วยเหตุผลบางประการ รวมทั้งทำอากาศยานกรุงเทพฯ ยังมีความสามารถในการรองรับปริมาณการจราจรได้ถึงปี พ.ศ. 2543 ทำให้โครงการล่าช้า แต่ในที่สุดรัฐบาลได้อนุมัติโครงการในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2534 โดยมอบหมายให้การทำอากาศยานแห่งประเทศไทยเป็นผู้ดำเนินการและแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารการพัฒนาทำอากาศยานสากลกรุงเทพมหานครแห่งที่ 2 (กทท) ขึ้น โดยดำเนินการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการบินและการขนส่งทางอากาศในภูมิภาคนี้ และเพื่อพัฒนาโครงการให้สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการชุดต่างๆ เพื่อจัดระบบโครงข่ายบริการพื้นฐานรองรับและเชื่อมต่อโครงการอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังได้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการบริหารการพัฒนาทำอากาศยานสากลกรุงเทพมหานคร แห่งที่ 2 (สกท.) ขึ้นตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี

โครงการทำอากาศยานสากลกรุงเทพฯ แห่งที่ 2 มีเนื้อที่ ประมาณ 20,000 ไร่ ตั้งอยู่ในเขตอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางทิศตะวันออก 30 กิโลเมตร เมื่อการก่อสร้างทางเสร็จสมบูรณ์จะสามารถเปิดให้บริการได้ในปี พ.ศ. 2543 โดยคาดว่าจะสามารถรองรับผู้โดยสารได้ 30 ล้านคนต่อปี และรองรับปริมาณสินค้าได้ 1.46-2.2 ล้านตันต่อปี นอกจากการพัฒนาบริเวณทำอากาศยานสากลฯ กระทรวงคมนาคมได้มีการจัดทำแผนโครงการทางเข้าออก ทำอากาศยานฯ โดยประสานงานกับการทำอากาศยานแห่งประเทศไทย และการรถไฟแห่งประเทศไทย โดยกำหนดทางเข้า-ออกทำอากาศยานฯ เชื่อมต่อกับถนนสายต่างๆ รวมทั้งการปรับปรุงมาตรฐานทางในบริเวณพื้นที่ 6 แห่ง เพื่อการเข้าออกจากถนนสายต่างๆ สู่พื้นที่ทำอากาศยานได้สะดวกโดยมีเงินลงทุนทั้งสิ้น 3,089 ล้านบาท

จากรายละเอียดของโครงการจะเห็นได้ว่าโครงการทำอากาศยานสากลกรุงเทพฯ แห่งที่ 2 (หนองงูเห่า) หากมีการพัฒนาโครงการจนแล้วเสร็จพื้นที่ฝั่งตะวันออกจะเปลี่ยนการใช้ที่ดินจากเดิมเป็นพื้นที่เพื่อเกษตรกรรมจะถูกพัฒนาเป็นเมืองพร้อมบริการต่างๆ ที่จะมารองรับการขยายตัวของเมืองในอนาคต สำหรับพื้นที่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือของกรุงเทพมหานครจะได้รับผลจากการพัฒนาของพื้นที่โครงการทำอากาศยานกรุงเทพฯ โดยเฉพาะในส่วนของทางเชื่อมต่อโดยใช้เส้นทางถนนร่มเกล้า ถนนฉลองกรุง จากพื้นที่โครงการเข้าสู่ทำอากาศยานได้สะดวก นอกจากพื้นที่ทั้ง 3 เขต ยังเป็นเสมือนประตูซึ่งใช้เป็นทางเชื่อมต่อของพื้นที่ด้านเหนือของกรุงเทพมหานครกับทำอากาศยานแห่งที่ 2 โดยใช้ทางหลวงวงแหวนรอบนอก เป็นเส้นทางสำคัญในการเชื่อมต่อ

นอกจากการเชื่อมต่อโครงการทำอากาศยานกรุงเทพฯ แห่งที่ 2 กับพื้นที่โครงการ 3 เขต ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาซึ่งกันและกันแล้ว โครงการยังส่งผลกระทบต่อข้อกำหนดแนวเขตปลอดภัยในการเดินอากาศ ซึ่งครอบคลุมไปยังพื้นที่บางส่วนของโครงการทั้ง 3 เขต โดยเฉพาะบริเวณศูนย์กลางของเขตมีนบุรี และบางส่วนของพื้นที่เขตหนองจอก อันจะมีผลต่อการพัฒนาสำหรับการขยายตัวของชุมชนเมืองในอนาคต

แต่ในปัจจุบันนี้รัฐบาลได้ชะลอการดำเนินโครงการท่าอากาศยานสากลกรุงเทพฯ แห่งที่ 2 (หนองงูเห่า) และให้มีการศึกษาเพื่อขยายท่าอากาศยานสากลกรุงเทพฯ (ดอนเมือง) ให้สามารถรองรับการเจริญเติบโตของธุรกิจการบินพาณิชย์ในอนาคตขึ้นมาแทน ดังนั้นจึงคาดได้ว่าผลต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นกับพื้นที่กรุงเทพมหานครโดยเฉพาะพื้นที่โครงการทั้ง 3 เขต ก็คงจะชะลอตามไปด้วย

4.2.3 โครงการก่อสร้างทางหลวงวงแหวนรอบนอกกรุงเทพมหานครด้านตะวันออก

โครงการก่อสร้างทางหลวงวงแหวนรอบนอกกรุงเทพมหานครด้านตะวันออกอยู่ภายใต้การรับผิดชอบของกรมทางหลวง มีเงินลงทุนของโครงการทั้งสิ้น 9,816 ล้านบาท การก่อสร้างแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

1. ตอนบางปะอิน-ทับช้าง ระยะทาง 39.617 กิโลเมตร
2. ตอนทับช้าง-ทางหลวงหมายเลข 34 ระยะทาง 5.683 กิโลเมตร
3. ตอนการก่อสร้างทางแยกต่างระดับ 8 แห่ง ระยะทาง 17.5 กิโลเมตร

ทางหลวงวงแหวนรอบนอกกรุงเทพมหานครด้านตะวันออก คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติเมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2532 ตามมติของคณะกรรมการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก เป็นทางหลวงพิเศษที่มีการควบคุมทางเข้าออกขนาด 4 ช่องจราจรหรือมากกว่า ระยะทาง 62.8 กิโลเมตร โดยเป็นการสนับสนุนโครงการข้ายคมนาคมขนส่งเพื่อเข้าสู่พื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก จากด้านทิศเหนือของกรุงเทพมหานครผ่านเข้าสู่เขตพื้นที่ด้านตะวันออกของกรุงเทพมหานคร เพื่อเชื่อมต่อการคมนาคมกับทางหลวงพิเศษสายกรุงเทพมหานคร-ชลบุรี สายใหม่ และทางหลวงสาย 34 (บางนา-ตราด)

โครงการทางหลวงวงแหวนรอบนอกด้านตะวันออกจะสามารถเชื่อมต่อกับทางหลวงวงแหวนรอบนอกส่วนอื่นๆ เป็นลักษณะวงแหวนรอบกรุงเทพมหานคร จากโครงการดังกล่าวจะเห็นได้ว่าพื้นที่โครงการทั้ง 3 เขต จะได้รับผลจากโครงการดังกล่าว เพราะเนื่องจากแนวของทางหลวงวงแหวนรอบนอกจะผ่านพื้นที่เขตบางเขน และเขตมีนบุรี ทางแยกต่างระดับที่กำหนดไว้ในโครงการ จะอยู่บริเวณที่ติดกับถนนสายหลักที่สามารถเข้าสู่พื้นที่ทั้ง 2 เขต ได้แก่ ทางแยกต่างระดับบริเวณถนนรามอินทรา และบริเวณถนนพหลโยธิน-ลำลูกกา ซึ่งเปรียบเสมือนการเปิดเข้าสู่พื้นที่ของเขตบางเขน และเขตมีนบุรี จากพื้นที่ด้านทิศเหนือหรือจากพื้นที่ด้านอื่นๆ ซึ่งอยู่รอบนอกกรุงเทพมหานคร

4.2.4 โครงการก่อสร้างทางหลวงสายกรุงเทพมหานคร-ชลบุรี สายใหม่

โครงการก่อสร้างทางหลวงสายกรุงเทพมหานคร-ชลบุรี สายใหม่ อยู่ภายใต้การรับผิดชอบของกรมทางหลวง โดยก่อสร้างเป็นทางหลวงพิเศษมีการควบคุมทางเข้าออกอย่างสมบูรณ์ เงินลงทุนทั้งสิ้น 12,805 ล้านบาท การก่อสร้างแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ตอน คือ

1. ตอนศรีนครินทร์-บางปะกง ระยะทาง 39.53 กิโลเมตร ใช้เวลาก่อสร้าง 30 เดือน
2. ตอนบางปะกง-ชลบุรี ระยะทาง 24.67 กิโลเมตร ใช้เวลาก่อสร้าง 30 เดือน
3. ตอนก่อสร้างทางแยกต่างระดับ 8 แห่ง ระยะทาง 17.6 กิโลเมตร

เป้าหมายของโครงการเพื่อการก่อสร้างทางหลวงแนวใหม่สายกรุงเทพฯ-ชลบุรี ขนาด 4 ช่องทางจราจรหรือมากกว่าระยะทางรวม 81.8 กิโลเมตร พร้อมทางแยกต่างระดับ 8 แห่ง เพื่อสนับสนุนโครงการข้ายคมนาคมขนส่ง

ส่ง เข้าสู่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงใต้ให้เกิดความสะดวกรวดเร็วอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ระยะเวลาดำเนินการที่คาดการณ์ไว้เบื้องต้น 4 ปี (พ.ศ. 2536-2539)

จากโครงการดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเป็นการก่อสร้างทางเชื่อมต่อระหว่างกรุงเทพมหานครกับพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงใต้ให้เป็นทางหลวงที่ควบคุมการเข้าออก ดังนั้นจึงต้องอาศัยศักยภาพของทางเข้าออก ซึ่งจะอยู่บริเวณทางแยกต่างระดับตามจุดต่างๆ ทางแยกต่างระดับที่สำคัญซึ่งมีผลต่อการพัฒนาของพื้นที่โครงการ คือ จุดตัดกับถนนร่มเกล้า และถนนฉลองกรุง รวมไปถึงจุดตัดที่ตั้งของโครงการศูนย์ชุมชนชานเมืองลาดกระบัง บริเวณทางหลวงวงแหวนรอบนอก และจุดตัดกับทางด่วนชั้นที่ 3 ตามแนวนนโครงการแยกเกษตรศาสตร์-สุขาภิบาล 1 ซึ่งจะต่อขยายผ่านถนนสุขาภิบาล 2 และสุขาภิบาล 3 ถนนกรุงเทพฯ-ชลบุรีสายใหม่ ถนนบางนา-ตราด ไปบรรจบกับถนนชอยุธยาสุข

แนวการเชื่อมต่อของทางหลวงสายกรุงเทพฯ-ชลบุรี สายใหม่ กับแนวถนนอื่นๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว ล้วนส่งผลกระทบต่อพัฒนาโดยอาศัยศักยภาพของพื้นที่ที่อยู่ใกล้และสะดวกในการเข้าถึงแนวทางหลวงสายกรุงเทพฯ-ชลบุรี สายใหม่ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้พื้นที่ที่มีโอกาสเข้าสู่ทางหลวงสายกรุงเทพฯ-ชลบุรี สายใหม่ ได้มีการพัฒนากิจกรรมที่ต้องอาศัยการเชื่อมต่อที่สะดวก สำหรับพื้นที่เขตหนองจอกสามารถใช้แนวเส้นทางถนนฉลองกรุง จากพื้นที่เขตมีนบุรีใช้ถนนร่มเกล้าและจากพื้นที่เขตบางเขน ใช้ทางหลวงวงแหวนรอบนอกเข้าสู่ทางหลวงสายกรุงเทพฯ-ชลบุรี สายใหม่ เพื่อเข้าสู่พื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงใต้

4.2.5 โครงการป้องกันน้ำท่วม

ในพื้นที่ของกรุงเทพมหานครมีระบบป้องกันน้ำท่วมที่สำคัญทั้งทางด้านพื้นที่ฝั่งตะวันตกและตะวันออกเฉียงใต้ 3 ระบบ

- ได้แก่
1. การป้องกันน้ำท่วมในเขตพื้นที่ชั้นใน โดยใช้คันกันน้ำและประตูระบายน้ำตามคลองสำคัญต่างๆ
  2. การป้องกันน้ำท่วมโดยใช้คลองธรรมชาติกักเก็บน้ำและระบายน้ำ
  3. การป้องกันน้ำท่วมตามพระราชดำริโดยใช้พื้นที่รับน้ำ (โครงการแก้มลิง)

ระบบการป้องกันน้ำท่วมในเขตพื้นที่ชั้นใน ประกอบด้วยการใช้คันกันน้ำตามแนวถนนสายใหม่ ในเขตบางเขน ถนนหทัยราษฎร์-ถนนนิมิตรใหม่ ในเขตมีนบุรี ถนนร่มเกล้า ระหว่างเขตมีนบุรีและเขตลาดกระบัง ถนนกิ่งแก้วในเขตจังหวัดสมุทรปราการ ไปบรรจบกับถนนสุขุมวิท นอกจากแนวคันกันน้ำซึ่งใช้ป้องกันน้ำที่จะไหลเข้าสู่กรุงเทพมหานครชั้นในแล้วการระบายน้ำตามธรรมชาติ ในพื้นที่กรุงเทพมหานครด้านตะวันออกยังต้องอาศัยการชะลอน้ำ โดยจัดหาพื้นที่ไว้กักเก็บน้ำชั่วคราวก่อนที่จะระบายน้ำลงสู่คลองต่างๆ ลงสู่ทะเล เพราะสภาพภูมิประเทศของพื้นที่ชายฝั่งตะวันออกเป็นลักษณะแอ่งกะทะในบริเวณบางกะปิ มีนบุรี และลาดกระบัง นอกจากนี้ยังมีพื้นที่บางส่วนของสมุทรปราการและฉะเชิงเทรา ที่เป็นพื้นที่ต่อเนื่องมีลักษณะภูมิประเทศที่เป็นที่ลุ่มน้ำสามารถท่วมได้ การผลักดันน้ำในด้านตะวันออกจะใช้สถานีสูบน้ำตามคลองต่างๆ ให้ลงสู่ทะเลบริเวณถนนสุขุมวิท นอกจากระบบทั้ง 2 ระบบในการป้องกันน้ำท่วมฝั่งตะวันออกแล้ว ในปี พ.ศ. 2538 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ทรงริเริ่มโครงการแก้มลิง โดยให้คลองชายทะเลและคลองที่เชื่อมต่อกันเป็นแก้มลิงเพื่อรับน้ำจากพื้นที่ตอนบนและใช้สถานีสูบน้ำต่างๆ ทำการสูบน้ำออกรวม 9 สถานี ตามแนวคลองชายทะเล ในช่วงน้ำทะเลลงก็จะเปิดประตูระบายน้ำเพื่อระบายน้ำที่กักเก็บไว้ระบายลงสู่ทะเล อาทิประตูระบายชลหารพิจิตร ที่ตำบล

คลองด่าน อำเภอบางปะอิน และแนวคิดที่สำคัญอีกแนวคิดหนึ่ง คือการจัดหาพื้นที่รับน้ำในลักษณะของแก้มลิง เพื่อเสริมสร้างระบบระบายน้ำทั้งของภาครัฐและของภาคเอกชน

จากระบบการป้องกันน้ำท่วมของกรุงเทพมหานครฝั่งตะวันออก พื้นที่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือของ กรุงเทพมหานครจะถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ พื้นที่ภายในคันกันน้ำและพื้นที่นอกคันกันน้ำ ปัจจุบันได้ กำหนดให้พื้นที่นอกคันกันน้ำเป็นพื้นที่รับน้ำหลากจากตอนเหนือกรุงเทพมหานครลงสู่พื้นที่ตอนล่าง จากากรแบ่ง พื้นที่ดังกล่าวทำให้พื้นที่ทั้ง 2 ส่วน มีลักษณะที่แตกต่างกัน คือภายในคันกันน้ำซึ่งได้แก่ พื้นที่ฝั่งตะวันตกของ เขตมีนบุรีต่อเนื่องไปทางเขตบางเขนมีลักษณะเป็นชุมชนเมือง ส่วนพื้นที่นอกคันกันน้ำซึ่งอยู่ระหว่างเขตมีนบุรีต่อเนื่องกับเขตหนองจอก มีลักษณะเป็นชนบทและพื้นที่เกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่

จะเห็นได้ว่าการมีการพัฒนาระบบป้องกันน้ำท่วมที่มีประสิทธิภาพ สามารถป้องกันน้ำท่วมพื้นที่ กรุงเทพมหานครให้ได้ผลสมบูรณ์แล้ว ก็มีความจำเป็นที่จะต้องรักษาระบบระบายน้ำและป้องกันน้ำท่วมนี้ให้ สามารถปฏิบัติงานต่อไปในอนาคต ซึ่งหมายถึง การอนุรักษ์พื้นที่สำหรับระบายน้ำและป้องกันน้ำท่วมในพื้นที่ด้าน ตะวันออกเฉียงเหนือของกรุงเทพมหานครไว้ให้ได้

4.2.6 โครงการบำบัดน้ำเสีย

โครงการบำบัดน้ำเสียของกรุงเทพมหานครอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของสำนักงานระบายน้ำ กรุงเทพมหานคร ได้กำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาน้ำเน่าเสียซึ่งมาจากการระบายน้ำจากแหล่งต่างๆในเขตพื้นที่ กรุงเทพมหานคร โดยกำหนดเป็นมาตรการควบคุมการระบายน้ำ

การก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวม ขณะนี้มีทั้งหมด 6 โครงการ ได้แก่

1. โครงการบำบัดน้ำเสียสี่พระยา ครอบคลุมพื้นที่เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตสัมพันธวงศ์ เขตบางรัก ตั้งอยู่บริเวณปากคลองผดุงกรุงเกษม
2. โครงการบำบัดน้ำเสียรัตนโกสินทร์ ครอบคลุมพื้นที่เขตพระนคร ตั้งอยู่บริเวณตลาดบ้านพานถม บางลำพู
3. โครงการบำบัดน้ำเสียรวมระยะที่ 1 ครอบคลุมพื้นที่เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตสัมพันธวงศ์ เขตปทุมวัน เขตราชเทวี และบางส่วนของเขตพระนคร เขตดุสิต เขตพญาไท เขตดินแดง ตั้งอยู่บริเวณศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร 2
4. โครงการบำบัดน้ำเสียยานนาวา ครอบคลุมพื้นที่ เขตบางรัก เขตยานนาวา เขตสาทร เขตบางคอแหลม ตั้งอยู่บริเวณปากคลองช่องนนทรี
5. โครงการบำบัดน้ำเสียหนองแขม-ภาษีเจริญ-ราษฎร์บูรณะ ตั้งอยู่บริเวณโรงขยะหนองแขม และบริเวณทุ่งครุ
6. โครงการบำบัดน้ำเสียรวมระยะที่ 4 ครอบคลุมพื้นที่เขตดุสิต เขตพญาไท เขตห้วยขวาง และเขตจตุจักร ตั้งอยู่บริเวณซอยอินทามระ 35

แต่ละโครงการประกอบด้วยระบบท่อระบายน้ำเสียจากอาคาร สถานประกอบการ และโรงงานบำบัดน้ำเสียปริมาณตั้งแต่ 30,000 ลูกบาศก์เมตรขึ้นไป นอกจากนี้แล้วกรุงเทพมหานครยังได้จัดทำโครงการปรับปรุงระบบไหลเวียนของน้ำคลองในเขตชุมชนหนาแน่นของกรุงเทพมหานครโดยจัดให้น้ำสะอาดจากแม่น้ำเจ้าพระยา

เข้ามาเจือจางความสกปรกของคลองต่างๆครอบคลุมพื้นที่ 380 ตารางกิโลเมตร ในพื้นที่ 22 เขต และยังได้ออกข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องควบคุมการระบายน้ำทิ้ง พ.ศ. 2534 ในทุกเขตของกรุงเทพมหานคร ซึ่งครอบคลุมการระบายน้ำทิ้งของสถานประกอบการประเภทต่างๆ 12 ประเภท สถานประกอบการต่างๆเหล่านั้นจะต้องมีระบบบำบัดน้ำเสียและมีการตรวจสอบคุณภาพของน้ำทิ้งจากสถานประกอบการก่อนปล่อยลงสู่ลำน้ำสาธารณะ

จะเห็นได้ว่า พื้นที่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือของกรุงเทพมหานคร ยังไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีการตั้งถิ่นฐานไม่หนาแน่น มีลักษณะเป็นชุมชนชนบท และพื้นที่เกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตาม สถานประกอบการ 12 ประเภท ที่ตั้งอยู่ในบริเวณนี้ก็ต้องมีระบบบำบัดน้ำเสียตามข้อบัญญัติของกรุงเทพมหานคร

4.2.7 โครงการ BTSC

โครงการ BTSC เป็นโครงการระบบขนส่งมวลชนของบริษัท ทรานซ ในลักษณะของรถไฟฟ้ายกระดับภายในย่านธุรกิจและพักอาศัยใจกลางเมืองประกอบด้วย 2 เส้นทางคือ

1. สายสุขุมวิท จากสุขุมวิท 77 -เพลินจิต-พระรามที่ 1 -สยาม-อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ -หมอชิต และส่วนขยาย จากสุขุมวิท 77 -บางนา-ตราด และจากหมอชิต-รัชโยธิน บางซื่อ-นนทบุรี-พระนั่งเกล้า
2. สายสีลม จากเชิงสะพานสารสิน-ราชดำริ-พระรามที่ 1 -สยาม-สนามกีฬาแห่งชาติ และส่วนขยายในสายสีลมจากบางรักใต้สะพานสารสิน-ถนนกรุงธนบุรี-วงเวียนใหญ่ และบริเวณหัวลำโพง-พระรามที่ 4 -ถนนเพชรเกษม-ทางหลวงวงแหวนรอบนอก

4.2.8 โครงการรถไฟฟ้ามหานคร

โครงการนี้อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบขององค์การรถไฟฟ้ามหานคร (รฟม.) ซึ่งแนวเส้นทางของโครงการนี้จะเชื่อมพื้นที่ย่านใจกลางเมืองกับพื้นที่ที่อยู่รอบนอกออกไป ทั้งพื้นที่ในแนวทิศเหนือ ทิศใต้ ทิศตะวันออก และทิศตะวันตก

4.2.9 โครงการขยายการให้บริการโครงสร้างพื้นฐาน

ในพื้นที่อนาคตตะวันออกเฉียงเหนือของกรุงเทพมหานคร มีโครงการขยายโครงสร้างพื้นฐานซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดรูปร่างและทิศทางการขยายตัวของชุมชนเมือง คือ

- โครงการข่ายถนน
- การขยายการบริการน้ำประปา
- การขยายการให้บริการไฟฟ้า

1) โครงการข่ายระบบถนน

นอกจากระบบโครงข่ายคมนาคมที่เป็นลักษณะทางด่วนหรือทางพิเศษแล้ว โครงข่ายถนนสายหลัก สายรองต่างๆ นับเป็นสิ่งที่สำคัญเพราะจะเป็นตัวกำหนดทิศทางและแนวโน้มการพัฒนาเขตเมืองในอนาคต ในพื้นที่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือนี้มีโครงการถนนสายหลักและสายรองที่สำคัญได้แก่

- 1.1 โครงการก่อสร้างถนนเอกมัย-รามอินทรา เป็นโครงการถนนในระดับดิน คู่ขนานกับทางด่วนรามอินทรา-อาจณรงค์

- 1.2 โครงการก่อสร้างถนนต่อเชื่อมถนนพหลโยธิน-ถนนรัตนโกสินทร์สมโภช
- 1.3 โครงการก่อสร้างถนนเชื่อมถนนรัตนโกสินทร์-ถนนนิมิตรใหม่
- 1.4 โครงการถนนรัชดาภิเษก-ถนนรามอินทรา
- 1.5 โครงการต่อเชื่อมถนนเลียบวารี-ถนนสังฆสันติสุข
- 1.6 โครงการต่อเชื่อมถนนสุขาภิบาล 2 และ 3

นอกจากโครงการถนนสายต่างๆ ที่สำคัญแล้ว กรุงเทพมหานครยังได้วางแผนเพื่อปรับปรุงเส้นทางสายหลักและสายรองต่างๆ ในพื้นที่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือดังนี้

- โครงการปรับปรุงถนนนิมิตรใหม่
- โครงการปรับปรุงถนนรามคำแหง(สุขาภิบาล 3) จากคลองบางชันถึงถนนสุขวิมลวงศ์
- โครงการปรับปรุงถนนคลองกรุง
- โครงการปรับปรุงถนนสายใหม่

จากโครงการก่อสร้างและปรับปรุงถนนสายหลักต่างๆ จะเห็นได้ว่าแนวโน้มการพัฒนาของพื้นที่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือมีค่อนข้างสูง เนื่องจากการพัฒนาโครงข่ายถนนที่เป็นระบบโครงข่ายขนาดใหญ่ สามารถเชื่อมต่อกับทางด่วนและระบบขนส่งมวลชนเพื่อเข้าสู่พื้นที่ชั้นในของกรุงเทพมหานครและเชื่อมโยงกับถนนวงแหวนรอบนอกเพื่อเชื่อมต่อกับชุมชนรอบนอกได้สะดวก

2) การขยายบริการน้ำประปา

ปัจจุบันพื้นที่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือของกรุงเทพมหานคร มีบางพื้นที่โครงการที่ยังไม่ได้รับการบริการด้านน้ำประปา โดยเฉพาะในเขตหนองจอก และเขตมีนบุรี ยังขาดแคลนอยู่มาก หรือแม้กระทั่งในบางบริเวณของเขตบางเขนเอง ซึ่งเป็นเขตที่มีความเป็นชุมชนแออัดมากที่สุดก็ตาม ดังนั้นในแผนการให้บริการน้ำประปาของการประปานครหลวงในช่วง พ.ศ. 2538-2548 จึงได้กำหนดการขยายบริการน้ำประปายังพื้นที่ส่วนที่ยังขาดแคลนของทั้ง 3 เขต ให้มากยิ่งขึ้น โดยได้แบ่งโครงการให้บริการออกเป็น 2 ระยะ โดยพื้นที่เขตบางเขนจะได้รับประโยชน์จากการขยายบริการนี้มากที่สุด พื้นที่เขตมีนบุรีเป็นลำดับรองลงมา ส่วนพื้นที่เขตหนองจอกจะได้รับการขยายบริการน้อยที่สุด สำหรับรายละเอียดของโครงการขยายบริการน้ำประปาในพื้นที่โครงการมีดังนี้

- 2.1) พื้นที่เปิดให้บริการในปี พ.ศ. 2543 จะขยายบริการไปยังพื้นที่ตอนกลางฝั่งเหนือของถนนรามอินทราในเขตบางเขนเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนั้นก็จะขยายการบริการไปตามแนวถนนร่มเกล้าในเขตมีนบุรี
- 2.2) พื้นที่เปิดให้บริการในปี พ.ศ. 2548 ซึ่งการขยายการบริการในโครงการนี้จะเน้นไปที่บริเวณศูนย์กลางชุมชนของเขตหนองจอก พื้นที่ 2 ฝั่งถนนเลียบวารีและประชาสำราญเชื่อมเขตมีนบุรี และเขตหนองจอก พื้นที่ 2 ฝั่งแนวถนนสุขวิมลวงศ์ ในเขตมีนบุรี และพื้นที่ส่วนใหญ่ทางฝั่งตะวันออกเฉียงเหนือของเขตมีนบุรีที่ต่อเนื่องกับเขตบางเขน นอกจากนั้นก็จะขยายการบริการไปยังพื้นที่เขตบางเขนในส่วนที่ต่อเนื่องจากโครงการปี พ.ศ. 2543 ไปจนถึงเขตแดนต่อกับจังหวัดปทุมธานี

จากโครงการขยายบริการน้ำประปานี้จะเห็นได้ว่าภายในปี พ.ศ. 2548 ในพื้นที่เขตบางเขนจะได้รับบริการเต็มทั้ง

พื้นที่ ในเขตมินบุรีส่วนที่อยู่ในคันกันน้ำก็จะมีบริการอย่างทั่วถึง แต่สำหรับเขตหนองจอกนั้นการบริการน้ำประปาในอนาคตจะครอบคลุมพื้นที่เป็นส่วนน้อย

3) การขยายบริการไฟฟ้า

การบริการทางด้านไฟฟ้านั้นนับได้ว่าสามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึงในพื้นที่ด้านตะวันออกของกรุงเทพมหานคร แต่อย่างไรก็ตามทางการไฟฟ้านครหลวงก็ยังได้มีแผนที่จะขยายสถานีย่อยเพิ่มเติมอีกดังนี้

-ภายในปี พ.ศ. 2542-2544 จะเพิ่มขนาดสถานีย่อยที่เอกบุรีในพื้นที่เขตมินบุรี

-ภายในปี พ.ศ. 2545-2549 จะเพิ่มสถานีย่อยหนองจอกในบริเวณตลาดหนองจอก สถานีย่อยคันทนายาว บริเวณถนนกิโลเมตรที่ 11 ตัดถนนรามอินทราในเขตบางเขน

โครงการเพิ่มการบริการดังกล่าวนี้จะช่วยเสริมการบริการที่มีอยู่แล้วในปัจจุบันให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการวางแผนพัฒนาชุมชนในอนาคต

4.3 การใช้ที่ดินในพื้นที่อนุรักษ์และพื้นที่เกี่ยวเนื่อง 4 เขต

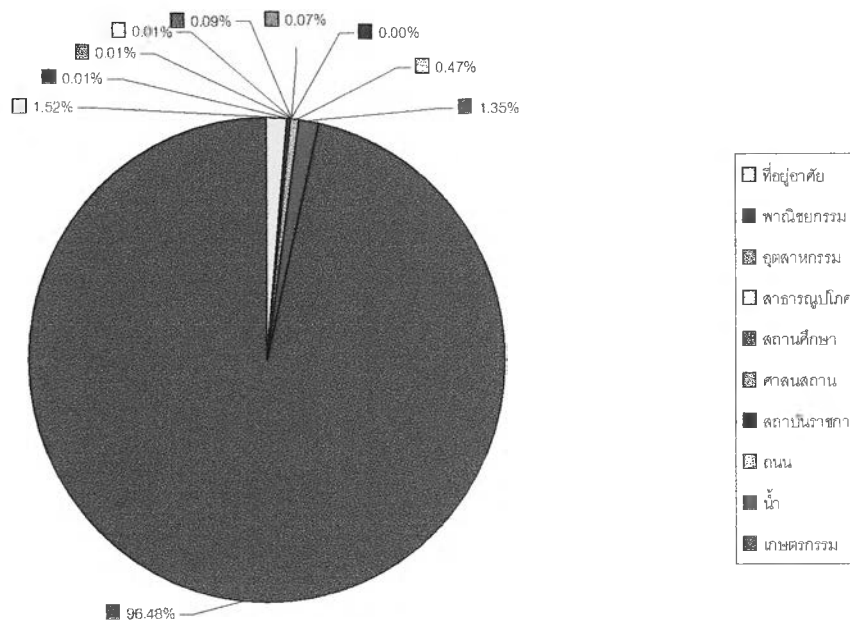
4.3.1 การใช้ที่ดินปี พ.ศ. 2517 (ตารางที่ 4.2 และแผนที่ 4-3)

สภาพการใช้ที่ดินในพื้นที่อนุรักษ์ในปี พ.ศ. 2517 ลักษณะการใช้ที่ดินโดยส่วนใหญ่แม้จะเป็นการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมซึ่งมีสัดส่วนถึง 95 % คือมีพื้นที่ที่ใช้เพื่อการเกษตร 94,315.49 ไร่ มีที่อยู่อาศัยประมาณ 1,500 ไร่ หรือประมาณ ร้อยละ 1.5 และการใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม 9.37 ไร่ อุตสาหกรรมและคลังสินค้า 9.05 ไร่ สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ 5.96 ไร่ สถานศึกษา 923.3 ไร่ ศาสนสถาน 67.32 ไร่ ส่วนที่เหลือเป็นถนนและน้ำประมาณ 460.64 ไร่ และ 1,332.34 ไร่ตามลำดับ ลักษณะการใช้ที่ดินเกษตรส่วนใหญ่ ทำนา และเกษตรในที่ลุ่มสลับกับทางน้ำและเส้นทางคมนาคม

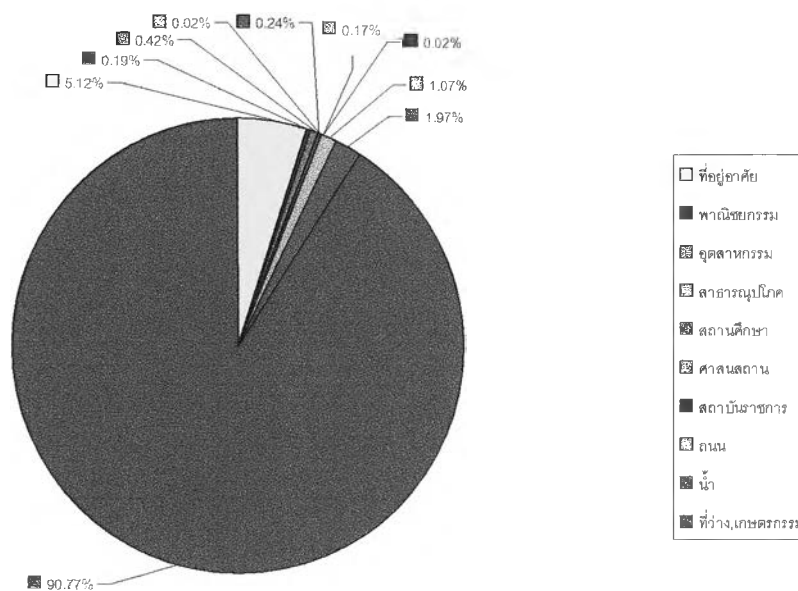
4.3.2 การใช้ที่ดินปี พ.ศ. 2530 (ตารางที่ 4.3 และแผนที่ 4-4)

สภาพการใช้ที่ดินมีความเปลี่ยนแปลงมากขึ้น โดยการใช้ที่ดินส่วนใหญ่ยังคงเป็นเกษตรกรรม ซึ่งมีปริมาณถึง 89,674.47 ไร่ หรือร้อยละ 90.76 ของพื้นที่ศึกษา รองลงมายังคงเป็นที่พักอาศัย จำนวน 5,063.16 ไร่ หรือร้อยละ พื้นที่ที่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นของถนนทำให้ในปี พ.ศ. 2530 พื้นที่ศึกษามีปริมาณถนนรวม 1,061.12 ไร่ และทางน้ำก็มีปริมาณเพิ่มขึ้น และมีปริมาณถึง 1,944.89 ไร่ ส่วนที่เหลือยังคงเป็นการใช้ที่ดินแบบอื่นๆ เช่นพาณิชยกรรมจำนวน 191.30 ไร่ อุตสาหกรรม 416.75 ไร่ ซึ่งมีปริมาณเพิ่มขึ้นจากเดิมหลายเท่า พื้นที่ใช้สำหรับสาธารณูปโภคและสาธารณูปการจำนวน 20.60 ไร่ เมื่อพิจารณาจากภาพรวมของการใช้ที่ดินใน ปี พ.ศ. 2530 พบว่าพื้นที่บางส่วนของพื้นที่เกษตรดั้งเดิมได้ถูกเปลี่ยนทิ้งร้างกลายเป็นที่ว่างและบางส่วนกลายเป็นหนองน้ำ ซึ่งจากการตรวจสอบพบว่าพื้นที่ในบริเวณพื้นที่ศึกษามีการยุบตัวของผิวดิน ในอัตราส่วนที่สูงมาก และพื้นที่บางแห่งที่เคยใช้เป็นพื้นที่เพื่อเกษตรกรรมได้ถูกน้ำท่วมจนไม่สามารถนำกลับมาใช้เพื่อการเกษตรได้เหมือนเดิม ดังนั้น สภาพการใช้ที่ดินจึงเริ่มกลายเป็นที่ว่างมากขึ้นเป็นช่วงๆ ส่วนลักษณะการใช้ที่ดิน

ประเภทอื่นก็เพิ่มความเข้มข้นขึ้นในทุกๆประเภท โดยส่วนใหญ่แล้วลักษณะการกระจุกตัว ยังยึดเกาะตามแนวเส้นทางคมนาคมหลัก และหนาแน่นมากที่สุดในช่วงแขวงลาดกระบัง ซึ่งมีการคมนาคมหลัก มีทางรถไฟเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ศึกษากับพื้นที่ภายนอก เป็นองค์ประกอบสำคัญ

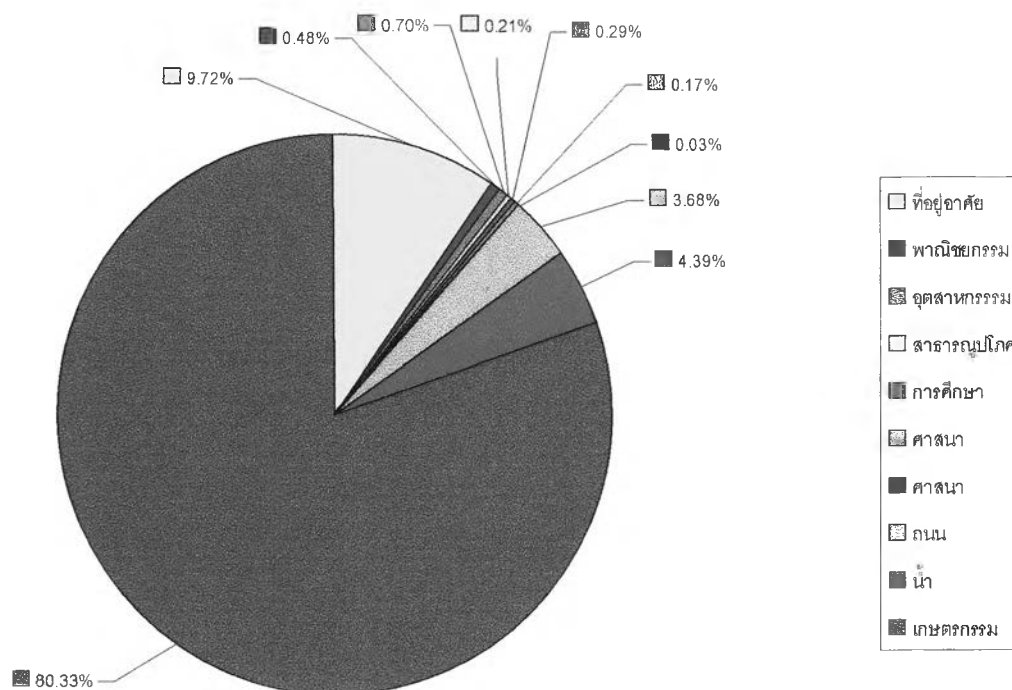
ภาพ 4-1 : แผนภูมิแสดงสัดส่วนการใช้ที่ดิน ปี พ.ศ. 2517

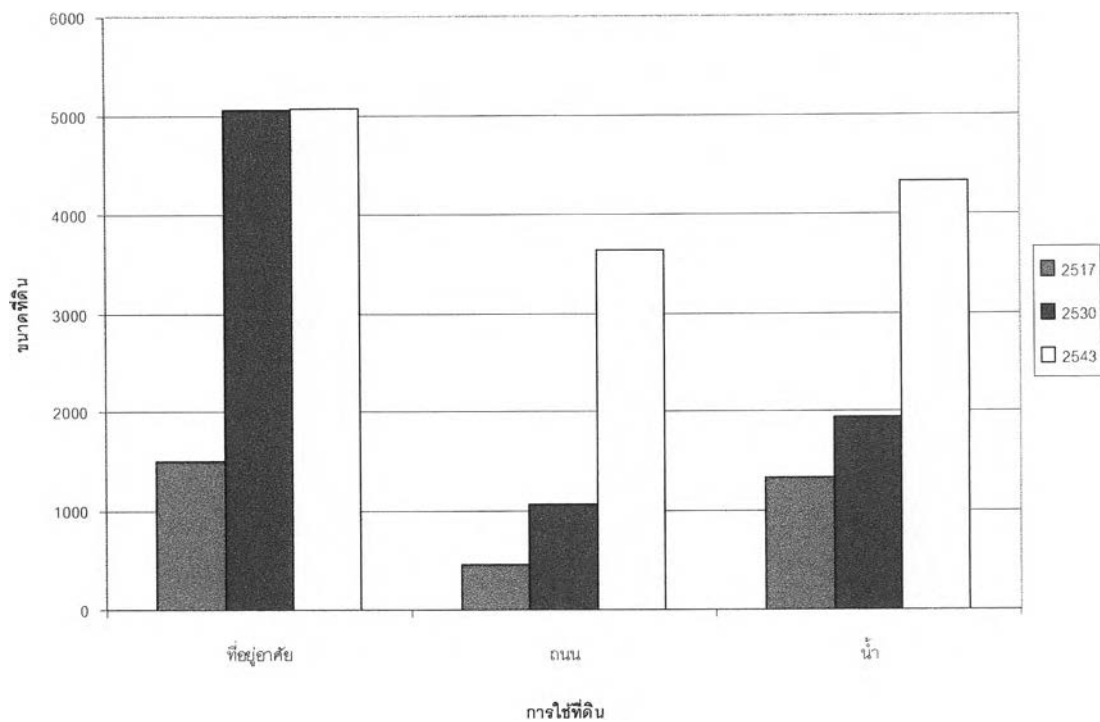
ภาพ 4-2 : แผนภูมิแสดงสัดส่วนการใช้ที่ดิน ปี พ.ศ. 2530

4.3.3 การใช้ที่ดินในปี พ.ศ. 2543 (ตารางที่ 4.4 และแผนที่ 4-5)

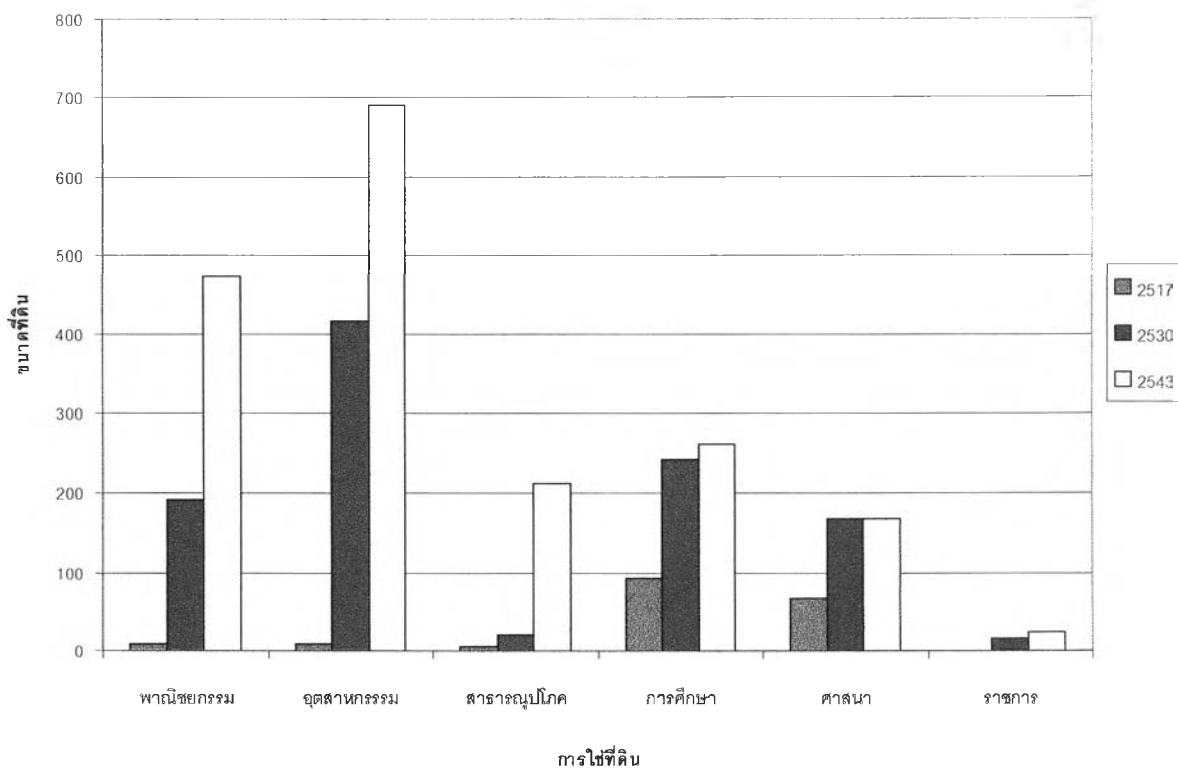
สภาพการใช้ที่ดินในปี พ.ศ. 2543 ลักษณะการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรยังเป็นสัดส่วนหลักที่สำคัญ ที่มีปริมาณถึง 79,340 ไร่หรือประมาณร้อยละ 80 พื้นที่พักอาศัยจำนวน 9,598 ไร่ หรือร้อยละ 9.72 พาณิชยกรรมจำนวน 472 ไร่ คิดเป็นสัดส่วนการตั้งถิ่นฐานเพื่อการพักอาศัยมีการเปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมาก มีการเพิ่มขึ้นของพาณิชยกรรมในบางพื้นที่สูงมากขึ้น มีการเพิ่มขึ้นของอุตสาหกรรมและคลังสินค้า ซึ่งขยายตัวเพื่อรองรับนิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง ลักษณะการพัฒนาที่เกิดขึ้นตามแนว 2 ข้างของถนน มีความหนาแน่นมากขึ้น และบางแห่งกลายเป็นพื้นที่รกร้าง หรือพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาแต่ถูกปล่อยทิ้งร้าง ซึ่งกลายเป็นอุปสรรคในการพัฒนาต่อไปในภายหลัง ซึ่งจะกล่าวดังต่อไปนี้

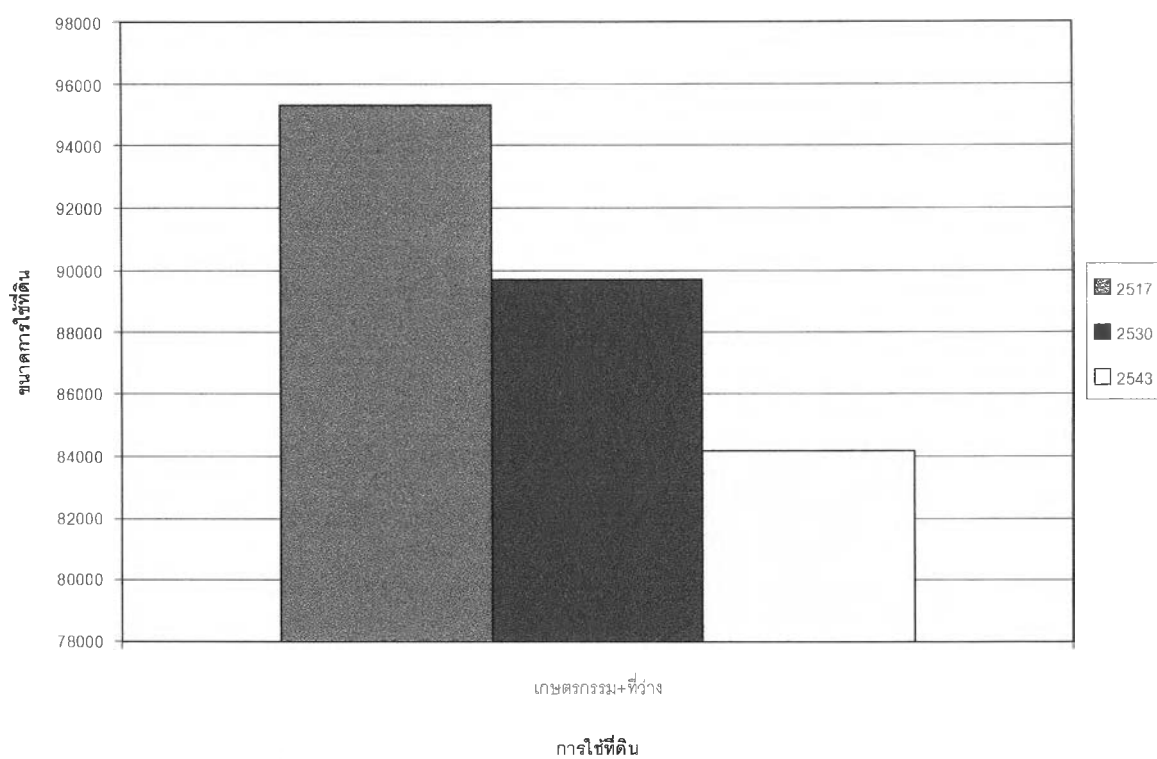
ภาพ 4-3 : แผนภูมิแสดงสัดส่วนการใช้ที่ดิน ปี พ.ศ. 2543

ภาพ 4-4 : แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน พ.ศ. 2517,2530,2543

ภาพ 4-5 : แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน พ.ศ. 2517,2530,2543 (ต่อ)

ภาพ 4-6 : แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน พ.ศ. 2517,2530,2543 (ต่อ)

ตารางที่ 4.1 แสดงการใช้ที่ดิน และการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่อนุรักษ์ฯ พ.ศ.2517, 2530, 2543

ประเภทการใช้ที่ดิน	พ.ศ. 2517		พ.ศ. 2530		พ.ศ. 2543		อัตราการเปลี่ยนแปลง (%)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	2517-2530	2530-2543
ที่อยู่อาศัย	1,505	1.52%	5,063	5.12%	9,599	9.72%	9.78%	5.04%
พาณิชยกรรม	9	0.01%	191	0.19%	473	0.48%	26.12%	7.21%
อุตสาหกรรม	9	0.01%	417	0.42%	691	0.70%	34.26%	3.96%
สาธารณูปโภค	5	0.01%	21	0.02%	212	0.21%	11.41%	19.63%
การศึกษา	92	0.09%	241	0.24%	261	0.26%	7.66%	0.62%
ศาสนา	67	0.07%	168	0.17%	168	0.17%	7.30%	0.00%
ราชการ	-	0.00%	15	0.02%	24	0.02%		3.51%
ถนน	461	0.47%	1,061	1.07%	3,633	3.68%	6.63%	9.93%
น้ำ	1,332	1.35%	1,945	1.97%	4,335	4.39%	2.95%	6.36%
เกษตรกรรม+ที่ว่าง	95,315	96.48%	89,674	90.77%	79,402	80.37%	-0.47%	-0.93%
รวมพื้นที่	98,797	100.00%	98,797	100.00%	98,797	100.00%		

ที่มา : สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ฝ่ายแผนที่ กองสำรวจและแผนที่ สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร

หมายเหตุ : สาธารณูปโภค& สาธารณูปการ = รวมเพิ่ม สาธารณะสุข , ศิลปวัฒนธรรม , นันทนาการ

4.3.4 การศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของพื้นที่อนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรมในปี พ.ศ.2517 , 2530 ,2543

ในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในพื้นที่ศึกษาจะดำเนินการโดยแยกพื้นที่เป็นรายแขวงย่อย แบ่งตามเขตการปกครอง ระดับแขวงเป็นหลัก ดังต่อไปนี้ (แผนที่ 4-5)

พื้นที่	1. เขตคลองสามวาแขวงสามวาตะวันตก	พื้นที่	2,772	ไร่
	2. เขตคลองสามวาแขวงสามวาตะวันออก	พื้นที่	24,898	ไร่
	3. เขตคลองสามวาแขวงทรายกองดิน	พื้นที่	6,000	ไร่
	4. เขตคลองสามวาแขวงทรายกองดินใต้	พื้นที่	10,882	ไร่
	5. เขตหนองจอก แขวงคลองสิบ	พื้นที่	6,013	ไร่
	6. เขตหนองจอก แขวงคูฝั่งเหนือ	พื้นที่	4,741	ไร่
	7. เขตหนองจอก แขวงโคกแฝด	พื้นที่	447	ไร่
	8. เขตมีนบุรี แขวงมีนบุรี	พื้นที่	757	ไร่
	9. เขตมีนบุรี แขวงแสนแสบ	พื้นที่	21,771	ไร่
	10. เขตลาดกระบัง แขวงคลองสามประเวศ	พื้นที่	8,542	ไร่
	11. เขตลาดกระบัง แขวงลำปลาทิว	พื้นที่	9,220	ไร่
	12. เขตลาดกระบัง แขวงลาดกระบัง	พื้นที่	2,754	ไร่
	รวมพื้นที่ศึกษา		98,797	ไร่

การแบ่งช่วงเวลาของการศึกษาความเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ศึกษา

ในการศึกษาคั้งนี้ได้แบ่งช่วงเวลาออกเป็น 2 ช่วง คือ

ช่วงที่ 1 พ.ศ. 2517-2530	รวมเวลา 13 ปี
ช่วงที่ 2 พ.ศ. 2530-2543	รวมเวลา 13 ปี

หลักเกณฑ์การแบ่งช่วงเวลาดังกล่าว กำหนดจากฐานข้อมูลภาพถ่ายทางอากาศและแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน

1. แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศของกรมแผนที่ทหาร ที่มีการถ่ายไว้เมื่อปี พ.ศ. 2517 มาตรฐานส่วน 1 : 20,000

2. แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน พ.ศ. 2530 แผนที่ใจก้า พ.ศ. 2530 มาตรฐานส่วน 1 : 10,000

3. แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินจากการสำรวจของสำนักผังเมือง พ.ศ. 2543 มาตรฐานส่วน 1 : 4,000

หลักเกณฑ์การพิจารณาถึงประกอบด้วยช่วงระยะเวลาที่กำหนดประกาศใช้ ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2525 เรื่องกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง ใช้หรือเปลี่ยนแปลงอาคารบางชนิด หรือบางประเภทในท้องที่เขตมีนบุรี เขตหนองจอก เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ โครงการต่างๆที่ได้ดำเนินการขออนุญาตก่อสร้างไปแล้วในพื้นที่ดังกล่าว

1) ด้านที่อยู่อาศัย (ตารางที่ 4.5 และแผนที่ 4-7)

การศึกษานหาความเป็นไปได้ด้านที่อยู่อาศัยในพื้นที่ศึกษารายแขวง มีพื้นที่รวมทั้งหมด 98,797 ไร่ ใน พ.ศ. 2517 มีพื้นที่พักอาศัยรวม 1,505 ไร่ โดยกระจายตัวอยู่ในแขวงสามวาตะวันตก, มีนบุรี, ลาดกระบัง และ

หนองจอกตามลำดับ ในตอนแรกจำนวนที่พักอาศัยและความหนาแน่น จะอยู่ในพื้นที่เขตคลองสามวามากกว่าพื้นที่อื่น คือมีพื้นที่ใช้เพื่อการอยู่อาศัย 658 ไร่ หรือประมาณ 1.48% ของเขตที่อยู่พื้นที่ศึกษา

ในช่วง พ.ศ. 2517-2530 การเปลี่ยนแปลงได้แสดงผลออกมาอย่างชัดเจน คือ อัตราการขยายตัวของที่ดินด้านที่พักอาศัย มีการเพิ่มขึ้นถึง 9.78% โดยพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด คือ พื้นที่เขตลาดกระบัง มีการเติบโตด้วยอัตราการขยายตัวระดับเขตสูงถึง 14.07% และกระจุกตัวอยู่ในแขวงลาดกระบังและคลองสามประเวศ พื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด คือ แขวงมีนบุรี แต่แขวงมีนบุรีที่มีพื้นที่เพิ่มขึ้นจาก 60 ไร่ เป็น 62 ไร่ พื้นที่รวมเฉพาะพื้นที่ศึกษา 757 ไร่ คิดเป็นอัตราการขยายตัว 0.31%

ช่วงที่ 2 พ.ศ. 2530-2543 การเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ด้านที่อยู่อาศัย ยังคงเติบโตอย่างต่อเนื่อง แต่ในอัตราการขยายตัวที่ลดลง จากช่วงที่ 1 มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ย 14.07% คงเหลือในช่วงที่ 2 นี้ 7.18% ลดลงครึ่งหนึ่งของช่วง พ.ศ. 2517-2530 พื้นที่ที่มีอัตราการขยายตัวสูงที่สุดยังอยู่ในเขตลาดกระบัง มีอัตราการขยายตัว 7.18% โดยสูงสุดที่แขวงลำปลาทิว มีอัตราการขยายตัวสูงถึง 9.53% และคลองสามประเวศ 8.35% ทั้งนี้มีผลสืบเนื่องมาจากการขยายตัวของเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง ที่ได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐ ทำให้มีความต้องการด้านที่อยู่อาศัยอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่เดียวกัน พื้นที่ในเขตอื่นๆมีอัตราการเติบโตที่ลดลงเช่นกัน

เขตคลองสามวา อัตราการเติบโตลดลงจาก 7.22% เหลือ 5.58%

เขตหนองจอก อัตราการเติบโตลดลงจาก 8.50% เหลือ 1.87%

เขตมีนบุรี อัตราการเติบโตลดลงจาก 10.75% เหลือ 3.37%

2) ด้านพาณิชย์กรรม และพาณิชย์กรรมพักอาศัย (ตารางที่ 4.6 และแผนที่ 4-8)

ในปีฐานเริ่มต้นปี 2517 พื้นที่ที่ใช้เพื่อการพาณิชย์กรรมมีอยู่เพียง 9.4 ไร่ จากพื้นที่รวม 98,797 ไร่ โดยตั้งอยู่ในแขวงแสนแสบ 2.5 ไร่ และที่เหลืออยู่ในเขตลาดกระบัง 6.9 ไร่ แต่ตั้งแต่ปี 2517 เป็นต้นมา ถึงปี 2530 การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงขึ้น ความต้องการการใช้ที่ดินเป็นพาณิชย์กรรมมีสูงชันมาก โดยเพิ่มจาก 9.4 ไร่ ในปี 2517 กลายเป็น 191 ไร่ ในปี 2530 เพิ่มขึ้นมากถึง 26% สำหรับแขวงที่มีการขยายตัวด้วยอัตราการขยายตัวสูงสุด คือ แขวงลำปลาทิว ที่มีอัตราการขยายตัว 34.44 % ต่อปี และแขวงแสนแสบ และคลองสามประเวศ ซึ่งมีอัตราการขยายตัว 32.52% และ 26.57% ตามลำดับ แต่แขวงที่มีขนาดการเพิ่มของพื้นที่พาณิชย์กรรมสูงสุด คือ แขวงแสนแสบ

ช่วงที่ 2 พ.ศ. 2530-2543 การเติบโตด้านพาณิชย์กรรมยังคงมีต่อเนื่องในทุกๆแขวง ยกเว้นพื้นที่ในเขตหนองจอก ที่มีอัตราการขยายตัวที่ต่ำกว่าทุกพื้นที่ อัตราการขยายตัวเฉพาะเขตหนองจอก เพิ่มขึ้นเพียง 2.66% ต่อปีเท่านั้น ในเขตอื่นๆ เช่น คลองสามวา มีการขยายตัวของพื้นที่พาณิชย์กรรมในแขวงทรายกองดิน ในอัตราส่วนที่สูงถึง 25.39% และแขวงทรายกองดินใต้ 17.79% ต่อปี โดยส่วนรวมแล้ว พื้นที่ในแต่ละแขวงจะมีการขยายตัวของการใช้พื้นที่ประเภทนี้อย่างต่อเนื่อง แต่ในอัตราขยายตัวที่ลดลง พื้นที่แขวงที่ยังคงมีการขยายตัวของการใช้ที่ดินแบบพาณิชย์กรรมสองเขตที่สำคัญ คือ แขวงคลองสามประเวศ และแขวงลำปลาทิว ที่มีความต่อเนื่องกับนิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง

ภาพรวมของการขยายตัวเฉลี่ยในช่วง 14 ปีแรก (2517-2530) มีอัตราการขยายตัวสูงมากถึง 26% ปลอดภัยลดลงในช่วงที่ 2 (2530-2543) คงเหลือถึง 7.21%

3) ด้านอุตสาหกรรมและคลังสินค้า (ตารางที่ 4.7 และแผนที่ 4-9)

อุตสาหกรรมเริ่มแรกมีบางส่วนตั้งอยู่ในพื้นที่แขวงมีนบุรี และแสนแสบ ในพื้นที่เขตมีนบุรี ในขนาดของพื้นที่ปี 2517 ประมาณ 9 ไร่ แต่ในช่วง พ.ศ. 2517-2530 การเปลี่ยนแปลงมีเพิ่มขึ้นในอัตราการขยายตัวสูงถึง 34.25% ต่อปี คือในปี 2530 จากการสำรวจพบว่ามีอุตสาหกรรมในพื้นที่เดียวถึง 255 ไร่ ซึ่งคงเป็นความต่อเนื่องกับนิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง ที่กำลังขยายตัวสูงสุดในช่วงเวลาดังกล่าว อีกทั้งพื้นที่ข้างเคียง เช่น แขวงแสนแสบ ก็ได้รับอิทธิพลจากการนิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง เช่นเดียวกัน มีพื้นที่สำหรับอุตสาหกรรมสูงถึง 113 ไร่ มีอัตราการขยายตัวสูงถึง 37.75% ต่อปี

ช่วงปี 2530-2543 การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเป็นการใช้เพื่ออุตสาหกรรมและคลังสินค้า ยังคงมีอิทธิพลสูงในบางพื้นที่ เช่น แขวงคลองสามประเวศ ซึ่งมีพื้นที่ขยายเพิ่มขึ้นจาก 255 ไร่ เป็น 452 ไร่ และแขวงลำป่าทิว ซึ่งเพิ่มขึ้นอีก 43 ไร่ อัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมยังคงมีการเพิ่มขึ้น แต่ในอัตราการขยายตัวที่ลดลง โดยภาพรวมแล้ว การขยายตัวของการใช้ที่ดิน เพื่อการอุตสาหกรรม และคลังสินค้า ในช่วงที่ 2 เหลือ 3.97% ต่อปี

การเปลี่ยนแปลงในระดับเขต 4 เขตพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างสูงมาก โดยในปี 2517 มีพื้นที่สำหรับอุตสาหกรรมอยู่ 139 ไร่ แล้วขยายตัวเป็น 1,876 ไร่ ในปี 2530 และเพิ่มขึ้นเป็น 6,474 ไร่ ในปี 2543 ทั้งนี้ จะเห็นได้ชัดว่า การเปลี่ยนแปลงในภาพรวมของอุตสาหกรรมในพื้นที่มีผลตรงต่อการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ย่อยเช่นกัน

4) การใช้ที่ดินประเภทสาธารณูปโภค- สาธารณูปการ (ตารางที่ 4.8 และแผนที่ 4-10)

การเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณูปโภค และสาธารณูปการของพื้นที่ศึกษามีไม่มากนัก การเพิ่มขึ้นมีสัดส่วนที่มากเป็นบางพื้นที่ เช่น แขวงคลองสามประเวศ ที่มีการใช้พื้นที่เพิ่มในช่วง 2 ถึง 178 ไร่ และแขวงแสนแสบ 22.40 ไร่ ในบางพื้นที่ เช่น แขวงทรายกองดิน , ทรายกองดินใต้ , มีนบุรี จะมีการขยายตัวในช่วงแรก และไม่มีการเพิ่มอีกเลยในช่วงที่ 2 ส่วนในกลุ่มนี้จะใช้พื้นที่ไม่มากนัก โดยรวม พื้นที่ 4 เขต มีการเพิ่มด้วยอัตราเพิ่มที่เพิ่มขึ้น คือ 2517-2530 มีอัตราเพิ่ม 11.38% แต่ปี 2530-2543 มีอัตราการขยายตัว 19.66%

5) การใช้ที่ดินประเภทสถานศึกษา (ตารางที่ 4.9 และแผนที่ 4-11)

การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในด้านสถานศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างน้อยและเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป กล่าวคือ มีการเพิ่มขึ้นของสถานศึกษาบางแห่ง ในช่วงแรก มีการเพิ่มขึ้นในแขวงแสนแสบ เขตมีนบุรี ที่มีการขยายตัวสูง และในพื้นที่อื่นๆ ก็มีการขยายตัวบ้าง เช่น ที่แขวงลาดกระบัง , แขวงคลองสามประเวศ เขตลาดกระบัง ก็มีการเพิ่มขึ้น แต่เป็นการเพิ่มขึ้นอย่างช้าๆ ความเปลี่ยนแปลงค่อนข้างจะน้อยมาก

โดยภาพรวม การเพิ่มพื้นที่ด้านการศึกษาจะมีการเพิ่มในช่วงที่ 1 (2517-2530) และไม่มีการขยายตัวจนถึงปัจจุบัน และมีขนาดเพิ่มขึ้น 101 ไร่

6) การใช้ที่ดินประเภทศาสนา (ตารางที่ 4.10 และแผนที่ 4-12)

การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินประเภทศาสนา ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2530 เป็นต้นมาไม่มีการเปลี่ยนแปลง

7) การใช้ที่ดินประเภทสถานที่ราชการ (ตารางที่ 4.11 และแผนที่ 4-13)

การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน ประเภทสถานที่ราชการ ส่วนใหญ่แล้วมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างน้อย มีสถานที่ราชการเพิ่มขึ้นจากปี 2530 ในส่วนของคลองสามประเวศ ซึ่งเพิ่มจาก 1,568 ไร่ เป็น 12,445 ไร่ พื้นที่โดยรวมเพิ่มขึ้น 14.51 ไร่

8) การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินประเภทถนน (ตารางที่ 4.12 และแผนที่ 4-14)

ภาพรวมของการเปลี่ยนแปลงถนนในพื้นที่ศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างรวดเร็วและต่อเนื่องตลอดเวลา ถึงแม้ว่าการใช้ที่ดินประเภทอื่น จะมีการชะลอตัวลงในช่วงหลัง (2530-2543) แต่อัตราการขยายตัวของถนนต่อปี ยังคงมีอยู่เสมอ ในช่วงแรก (2517-2530) เป็นช่วงที่มีการตื่นตัวของ การส่งเสริมลงทุน ประเภทอุตสาหกรรม โดยเฉพาะพื้นที่ในแขวง คลองสามประเวศ แขวงลำปลาทิว ที่มีอัตราการเพิ่มของถนนสูงมาก คือ 21.27% และ 38.39% ตามลำดับ ส่วนในพื้นที่อื่นๆ มักจะมีสัดส่วนค่อนข้างน้อย

ช่วงที่ 2 (2530-2543) การพัฒนายังคงมีต่อเนื่องจากระบบถนนเดิมที่ได้เตรียมวางระบบไว้แล้ว ส่วนใหญ่จะเป็นงานถนนที่ขยายหรือเสริมความยาวเพื่อไปชนกับถนนอีกฟากหนึ่ง หรือการเพิ่มถนนภายในโครงการต่างๆ โดยสรุป เมื่อปี 2543 ถนนในพื้นที่ศึกษามีพื้นที่ถนนเพิ่มขึ้น 3,173 ไร่ หรือประมาณ 7.8 เท่าของถนนเดิม

9) การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินประเภทน้ำ (ตารางที่ 4.13 และแผนที่ 4-15)

การใช้ที่ดินประเภทน้ำ และคูคลองต่างๆ ในพื้นที่อนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม ตั้งแต่ปี 2517 เป็นต้นมา ได้มีการปรับปรุงขยายคูคลอง และการขุดคลองเพิ่มในบางส่วน รวมทั้งหนองน้ำต่างๆ ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือที่มนุษย์สร้างให้เป็นบริเวณกักเก็บน้ำ ในปี 2517 มีพื้นที่น้ำอยู่ 1,332 ไร่ คิดเป็น 1.3% ของพื้นที่

ในช่วงที่ 1 ระหว่างปี 2517-2530 พื้นที่ของน้ำมีการเพิ่มขึ้นในทุกแขวงของพื้นที่ศึกษา โดยเฉพาะมีอัตราการขยายตัวประมาณ 2.5-5% ต่อปี ซึ่งทำให้ในปี 2530 ที่มีพื้นที่น้ำมีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น คือมีขนาดพื้นที่รวม 1,945 ไร่ เพิ่มขึ้นประมาณ 600 ไร่

ช่วงที่ 2 (2530-2543) ขนาดพื้นที่รับน้ำมีปริมาณเพิ่มขึ้นอีกประมาณ 2,000 ไร่ รวมเป็นพื้นที่น้ำในปี 2543 เท่ากับ 4,335 ไร่ โดยมีปัจจัยหลัก เนื่องจากการเกิดปัญหาอุทกภัย ทำให้หน่วยงานของรัฐและประชาชนในพื้นที่มีความกระตือรือร้นในการขุดลอกคูคลอง และขยายความกว้างของคูคลอง เพื่อเพิ่มปริมาณการรับน้ำและระบายน้ำให้มากขึ้น อัตราการเปลี่ยนแปลงในช่วงที่ 2 นี้มีอัตราสูงกว่าในช่วงที่ 1 ที่ผ่านมา

10) การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินประเภทเกษตรกรรมและที่ว่าง (ตารางที่ 4.14 และแผนที่ 4-16)

การใช้ที่ดินด้านการเกษตรและที่ว่าง ได้มีการลดลงอย่างสม่ำเสมอ และได้ถูกใช้ไปเพื่อการใช้ที่ดินอย่างอื่น โดยภาพรวมแล้ว พื้นที่เกษตรและที่ว่าง มีสัดส่วนลดลงถึง 11.27% คงเหลือพื้นที่เกษตรในช่วงปีพ.ศ. 2543 อยู่ 84,184 ไร่ แขวงที่มีการสูญเสียพื้นที่เกษตรมากที่สุด คือ แขวงแสนแสบ (3,636 ไร่)

ตารางที่ 4.2 แสดงการใช้ที่ดินในพื้นที่อนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม พ.ศ.2517

เขต	แขวง	พื้นที่แขวง	ที่อยู่อาศัย	พาณิชยกรรม	อุตสาหกรรม คลังสินค้า	สาธารณูปโภค สาธารณูปการ	สถานศึกษา	ศาสนสถาน	สถาบันราชการ	ถนน	น้ำ	เกษตรกรรม ที่ว่าง	รวม
คลองลพบุรี	ลพบุรีตะวันตก	2,772	56.58	-	-	-	-	-	-	6.91	68.63	2,639.89	2,772
	ลพบุรีตะวันออก	24,898	363.38	-	-	-	10.14	18.57	-	105.59	260.62	24,139.70	24,898
	ทรายกองดิน	6,000	98.13	-	-	-	-	-	-	17.47	135.58	5,748.82	6,000
	ทรายกองดินใต้	10,882	140.33	-	-	-	12.63	13.35	-	55.54	88.02	10,572.01	10,882
	รวม	44,552	658	-	-	-	23	32	-	186	553	43,100	44,552
หนองจอก	คลองสิบ	6,013	62.26	-	-	-	5.14	-	-	28.54	12.88	5,903.79	6,013
	คู้งเหนือ	4,741	104.34	-	-	-	9.86	1.68	-	8.44	45.35	4,571.70	4,741
	โคกแฝด	447	9.60	-	-	-	-	-	-	9.51	12.16	416.03	447
	รวม	11,201	176	-	-	-	15	2	-	46	70	10,892	11,201
มีนบุรี	มีนบุรี	757	59.67	-	7.29	-	-	-	-	10.60	16.17	663.49	757
	แลนแลบ	21,771	385.97	2.38	1.76	5.06	28.44	9.70	-	134.57	449.02	20,753.81	21,771
	รวม	22,528	446	2	9	5	28	10	-	145	465	21,417	22,528
ลาดกระบัง	คลองลพบุรี	8,542	62.77	1.53	-	-	6.12	13.53	-	13.11	94.65	8,350.36	8,542
	ลำปลาทิว	9,220	84.73	0.39	-	-	-	-	-	2.36	91.26	9,040.39	9,219
	ลาดกระบัง	2,754	77.25	5.06	-	-	20.00	10.49	-	68.00	58.01	2,515.51	2,754
	รวม	20,516	225	7	-	-	26	24	-	83	244	19,906	20,516
รวม4เขต		98,797	1,505	9	9	5	92	67	-	461	1,332	95,315	98,797

ที่มา : สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ฝ่ายแผนที่ กองสำรวจและแผนที่ สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร

หมายเหตุ : สาธารณูปโภค & สาธารณูปการ = รวมเพิ่ม สาธารณะสุข , ศิลปวัฒนธรรม , นันทนาการ

ตารางที่ 4.3 การใช้ที่ดินในพื้นที่อนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม พ.ศ.2530

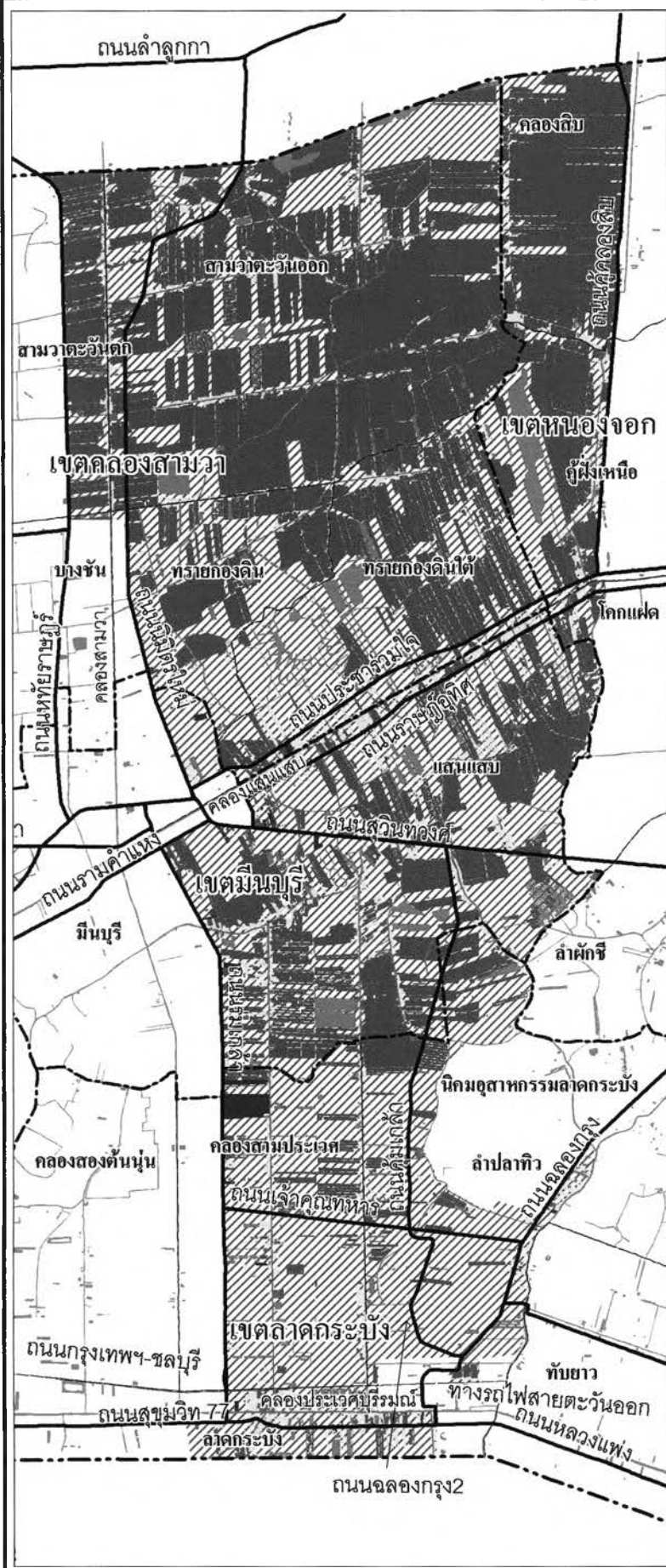
เขต	แขวง	พื้นที่แขวง	ที่อยู่อาศัย	พาณิชย์กรรม	อุตสาหกรรม	คลังสินค้า	สาธารณูปโภค สาธารณูปการ	สถานศึกษา	ศาสนสถาน	สถาบันราชการ	ถนน	น้ำ	เกษตรกรรม ที่ว่าง	รวม
คลองสามวา	สามวาตะวันตก	2,772	110.73	0.49	0.42			5.65	3.72		8.30	102.56	2,540.14	2,772.00
	สามวาตะวันออก	24,898	827.42	5.79	1.63			28.78	32.39	0.80	146.44	351.70	23,503.05	24,898.00
	ทรายกองดิน	6,000	185.10	4.96	0.27		0.06	0.21	8.35	0.08	41.51	191.30	5,568.17	6,000.00
	ทรายกองดินใต้	10,882	507.10	1.55	14.29		4.28	19.85	22.02	0.81	110.65	140.43	10,061.10	10,881.88
	รวม		44,552	1,630	13	17		4	54	66	1	307	786	41,672.45
หนองจอก	คลองสิบ	6,013	196.26	0.51	0.58			5.14	3.78		29.03	24.61	5,752.68	6,012.60
	คูฝิ่งเหนือ	4,741	235.12	7.36	2.56			16.43	7.86	0.69	25.30	74.74	4,371.30	4,741.36
	โคกแฝด	447	77.45	9.02	1.63			18.32	7.74		9.51	14.16	309.47	447.31
	รวม		11,201	509	17	5		40	19	1	64	114	10,433.46	11,201
มีนบุรี	มีนบุรี	757	62.08	2.72	13.31		2.18				16.27	33.92	626.73	757.21
	แสนแสบ	21,771	1,617.79	92.51	113.32		13.48	87.89	24.91	7.17	271.24	601.36	18,941.03	21,770.71
	รวม		22,528	1,680	95	127		16	88	25	288	635	19,567.77	22,528
ลาดกระบัง	คลองสามประเวศ	8,542	329.14	32.77	255.19			32.56	13.53	1.57	160.87	148.27	7,588.17	8,542.08
	ลำปลาทิว	9,219	388.56	18.45	0.21			5.48	14.01	3.01	161.03	175.37	8,453.01	9,219.14
	ลาดกระบัง	2,754	526.40	15.16	13.35		0.60	20.77	30.02	2.53	80.96	86.48	1,978.07	2,754.32
	รวม		20,515	1,244	66	269		1	59	58	7	403	410	17,999.26
รวม4เขต		98,796	5,063.16	191.30	416.75		20.60	240.99	168.33	15.01	1,061.12	1,944.89	89,674.47	98,796.61

ที่มา : สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ฝ่ายแผนที่ กองสำรวจและแผนที่ สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร

หมายเหตุ : สาธารณูปโภค8 สาธารณูปการ = รวมเพิ่ม สาธารณะสุข , ศิลปวัฒนธรรม , นันทนาการ

ความเหมาะสมในการกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม ด้านทิศตะวันออก ในผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร

แผนที่ 4-4 การใช้ประโยชน์ที่ดิน ปี 2530

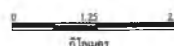
สัญลักษณ์

- ที่อยู่อาศัย
- พาณิชยกรรม
- อุตสาหกรรม
- คลังสินค้า
- สถาบันราชการ
- สถาบันการศึกษา
- สถาบันศาสนา
- นันทนาการ
- เกษตรกรรม
- ที่ว่าง(เกษตรกรรม)

- เขตจังหวัด
- เขตอำเภอ/เขต
- เขตตำบล/แขวง
- ถนน
- ทางน้ำ

ที่มา : แผนที่ใจกว้าง มาตรฐานส่วน 1:10,000 และสำนักงานผังเมือง กรุงเทพมหานคร

ทิศเหนือ

กิโลเมตร

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.4 : แสดงการใช้ที่ดิน รายแขวง พื้นที่อนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรมปีพ.ศ. 2543

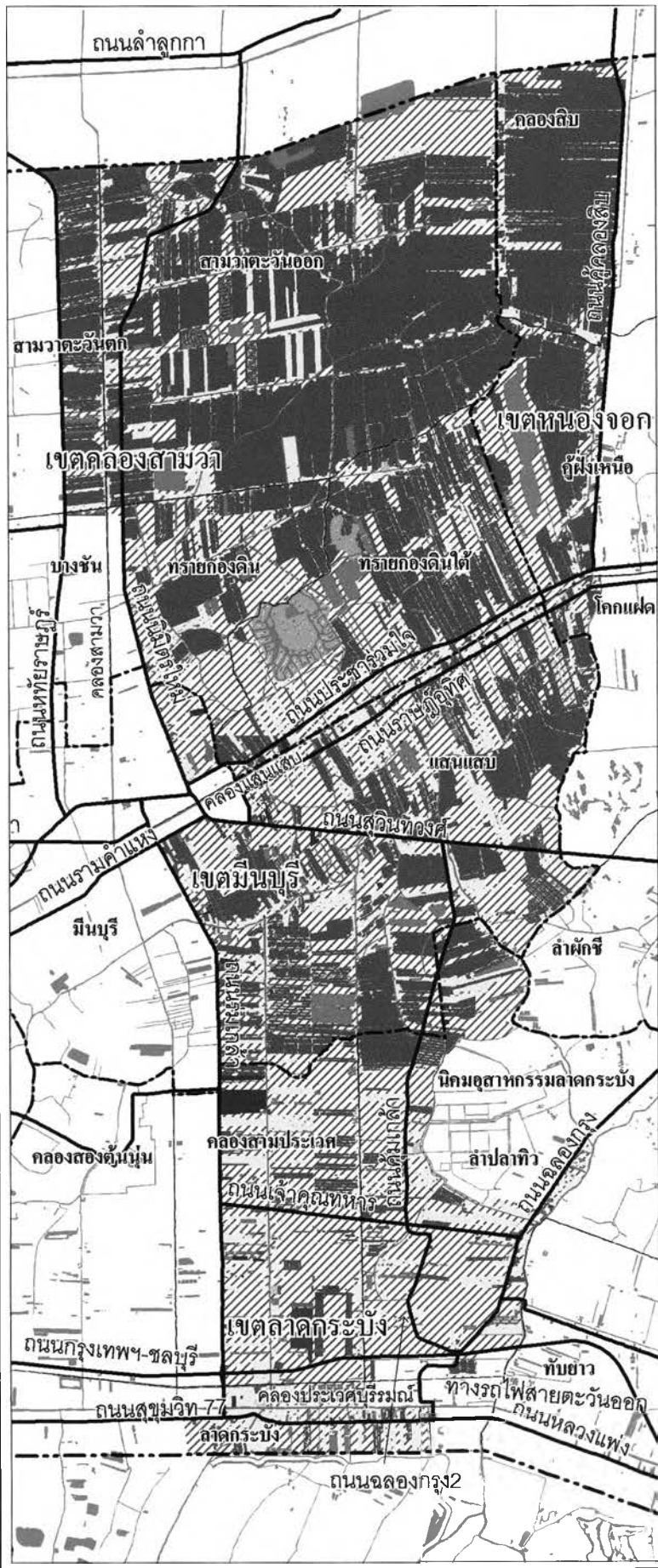
เขต	แขวง	พื้นที่	ที่อยู่อาศัย	พาณิชย์กรรม	อุตสาหกรรม -คลังสินค้า	สาธารณูปโภค สาธารณูปการ	การศึกษา	ศาสนา	ศาสนา	ถนน	น้ำ	เกษตรกรรม ที่ว่าง	รวม
คลองสามวา	สามวาตะวันตก	2772	186.15	0.49	1.82		7.78	3.72		66.53	150.16	2,354.93	2,772
	สามวาตะวันออก	24898	1,825.35	17.42	6.22	0.06	28.78	32.39	0.80	658.44	1,084.43	21,240.01	24,894
	ทรายกองดิน	6000	418.45	93.99	0.84	0.14	0.21	8.35	0.08	222.68	302.14	4,951.92	5,999
	ทรายกองดินใต้	10882	871.23	12.99	14.29	4.28	19.85	22.02	0.61	442.81	690.46	8,801.23	10,880
	รวม	44552	3,301.19	124.89	23.16	4.49	56.62	66.48	1.49	1,390.46	2,227.18	37,348.10	44,544
หนองจอก	คลองสิบ	6013	307.48	0.51	0.58	-	5.14	3.78	1.92	92.36	24.61	5,575.96	6,012
	คู้งเหนือ	4741	258.89	7.36	2.56	0.67	16.43	7.66	0.69	105.13	574.06	3,766.71	4,740
	โคกแฝด	447	81.24	9.02	1.63	-	18.32	7.74		16.79	14.16	297.87	447
	รวม	11201	647.61	16.89	4.78	0.67	39.90	19.38	2.61	214.28	612.83	9,640.54	11,199
มีนบุรี	มีนบุรี	757	89.98	6.67	18.15	2.18	-	-	-	46.24	33.92	559.60	757
	แสนแสบ	21771	2,494.03	135.07	135.26	22.40	91.04	24.91	7.17	922.08	895.03	17,038.01	21,765
	รวม	22528	2,584.01	141.74	153.41	24.58	91.04	24.91	7.17	968.32	928.95	17,597.62	22,522
ลาดกระบัง	คลองสามประเวศ	8542	933.44	104.95	452.87	178.83	52.81	13.53	12.44	463.27	176.39	6,149.96	8,539
	ลำปลายทิว	9219	1,268.82	61.02	43.20	0.89	14.11	14.01	3.01	445.49	275.81	7,089.69	9,216
	ลาดกระบัง	2754	863.65	23.13	13.35	2.18	36.52	30.02	3.19	151.57	113.81	1,514.97	2,752
	รวม	20515	3,065.91	189.10	509.42	181.90	103.45	57.56	18.64	1,060.33	565.81	14,754.63	20,507
รวม 4เขต	98796	9,598.72	472.63	690.77	211.65	291.00	168.33	29.92	3,633.38	4,334.76	79,340.88	98,796	

ที่มา: สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ฝ่ายแผนที่ กองสำรวจและแผนที่ สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร

หมายเหตุ: สาธารณูปโภค& สาธารณูปการ = รวมเพิ่ม สาธารณะสุข, ศิลปวัฒนธรรม, นันทนาการ

ความเหมาะสมในการกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม ด้านทิศตะวันออก ในผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร

แผนที่ 4 - 5 การใช้ประโยชน์ที่ดิน ปี 2543

สัญลักษณ์

- ที่อยู่อาศัย
- พาณิชยกรรม
- อุตสาหกรรม
- คลังสินค้า
- สถาบันราชการ
- สถาบันการศึกษา
- สถาบันศาสนา
- นันทนาการ
- เกษตรกรรม
- ที่ว่าง (เกษตรกรรม)

- เขตจังหวัด
- เขตอำเภอ/เขต
- เขตตำบล/แขวง
- ถนน
- ทางน้ำ

ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร

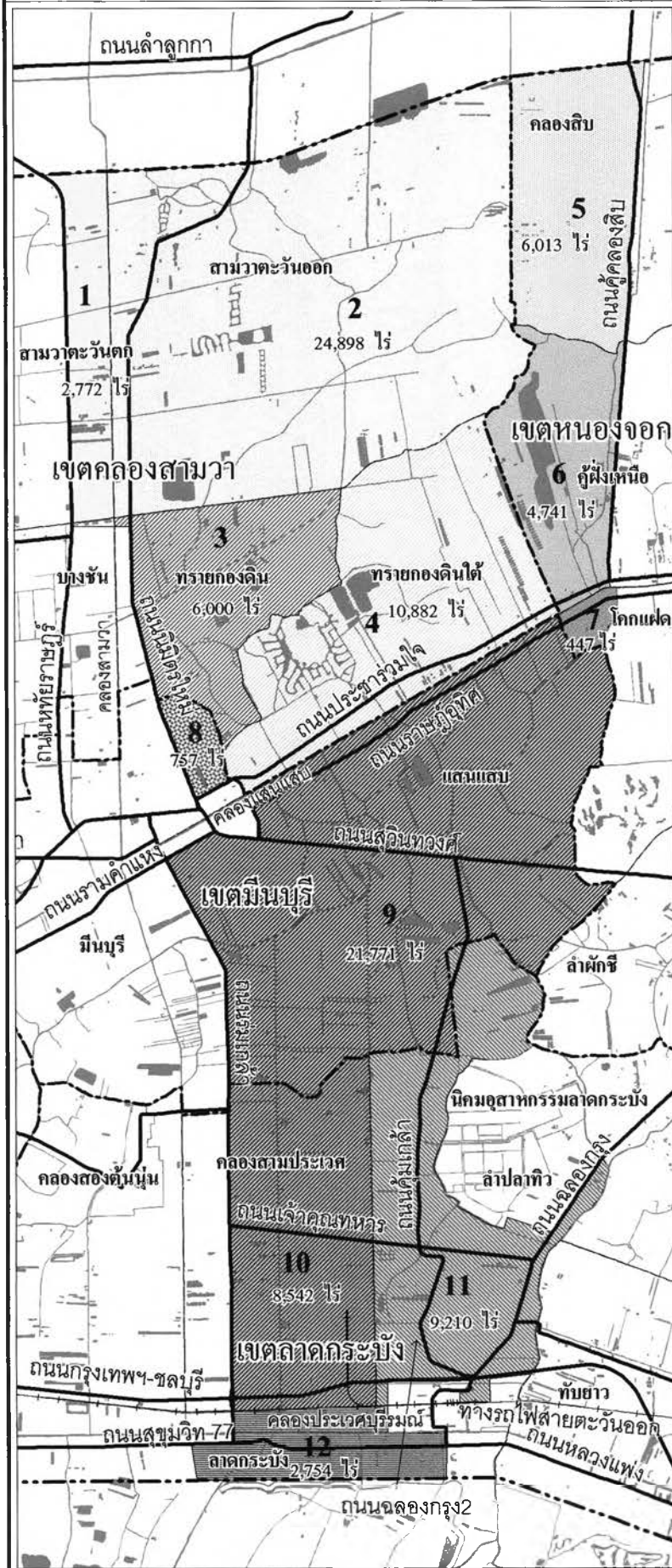
ทิศเหนือ

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความเหมาะสมในการกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม ด้านทิศตะวันออก ในผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร

แผนที่ 4-6 การแบ่งโซนย่อย

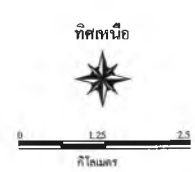
สัญลักษณ์

- เขตจังหวัด
- เขตอำเภอ/เขต
- เขตตำบล/แขวง
- ถนน
- ทางน้ำ

เขตพื้นที่

- เขต คลองสามวา
- 1. แขวงสามวาตะวันออก
- 2. แขวงสามวาตะวันตก
- 3. แขวงทรายกองดิน
- 4. แขวงทรายกองดินใต้
- เขต หนองจอก
- 5. แขวงคลองสิบ
- 6. แขวงคูฝั่งเหนือ
- 7. แขวงโคกแฝด
- เขต มีนบุรี
- 8. แขวงแสนแสบ
- 9. แขวงมีนบุรี
- เขต ลาดกระบัง
- 10. แขวงคลองสามประเวศ
- 11. แขวงลำปลาทิว
- 12. แขวงลาดกระบัง

ที่มา :

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.5 แสดงการขยายตัวของการใช้ที่ดินด้านที่อยู่อาศัย ในพื้นที่อนุรักษ์ พศ.2517, 2530, 2543

เขต	แขวง	พื้นที่แขวง ไร่	ที่อยู่อาศัย			อัตราการขยายตัว (%)	
			2,517	2,530	2,543	2517-2530	2530-2543
คลองสามวา	ลามาตะวันตก	2,772	57	111	186	5.30%	4.08%
	ลามาตะวันออก	24,898	363	827	1,825	6.53%	6.28%
	ทรายทองดิน	6,000	98	185	418	5.00%	6.48%
	ทรายทองดินใต้	10,882	140	507	871	10.39%	4.25%
	รวม	44,552	658	1,630	3,301	7.22%	5.58%
หนองจอก	คลองสิบ	6,013	62	196	307	9.23%	3.51%
	คูฝิ่งเหนือ	4,741	104	235	259	6.45%	0.74%
	โคกแฝด	447	10	77	81	17.42%	0.37%
	รวม	11,201	176	509	648	8.50%	1.87%
มีนบุรี	มีนบุรี	757	60	62	90	0.31%	2.90%
	แสนแสบ	21,771	386	1,618	2,494	11.65%	3.39%
	รวม	22,528	446	1,680	2,584	10.75%	3.37%
ลาดกระบัง	คลองสามประเวศ	8,542	63	329	933	13.59%	8.35%
	ลำปลาทิว	9,219	85	389	1,269	12.43%	9.53%
	ลาดกระบัง	2,754	77	526	864	15.91%	3.88%
	รวม	20,515	225	1,244	3,066	14.07%	7.18%
รวม4เขต		98,796	1,505	5,063	5,077	9.78%	0.02%
สัดส่วนพื้นที่เทียบกับพื้นที่รวม 4 เขต			2%	5%	5%		

ที่มา : จากการคำนวณ

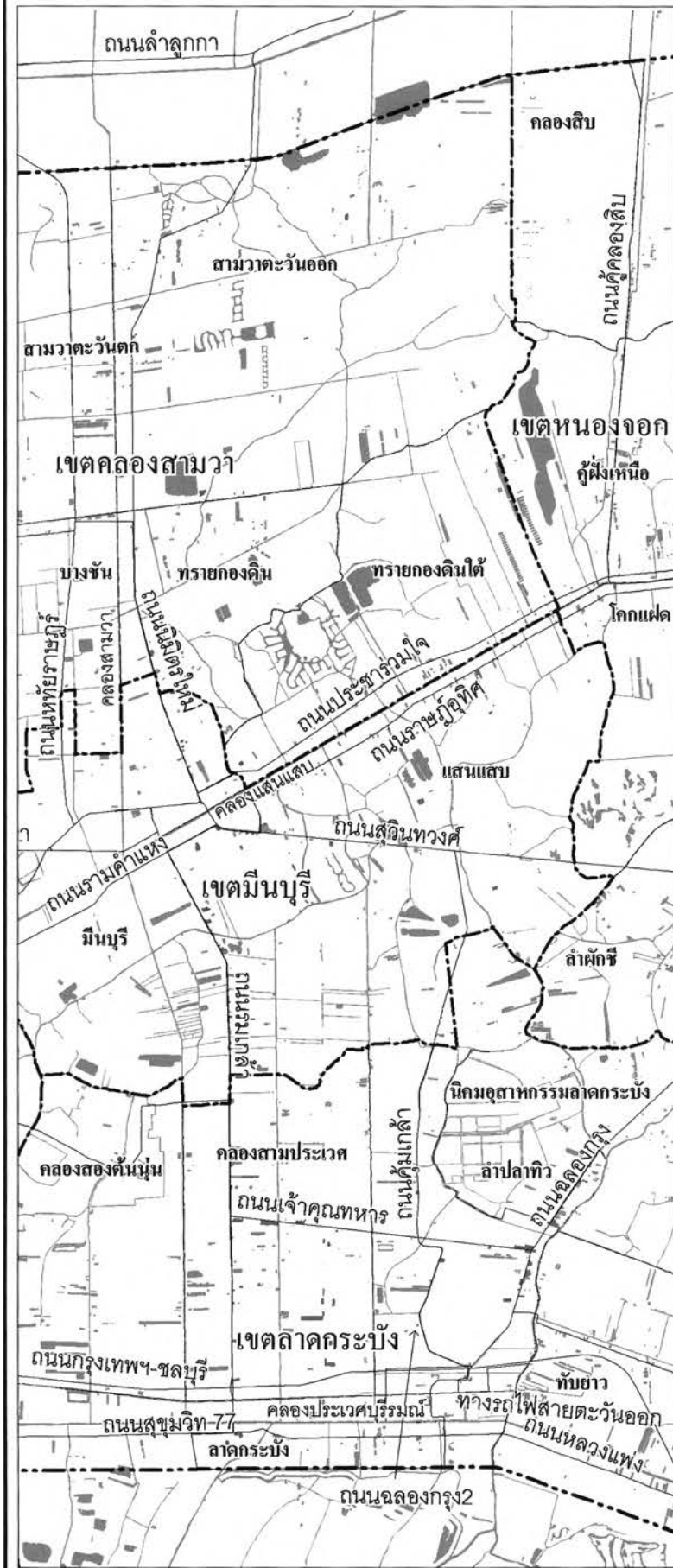

ตารางที่ 4.6 แสดงการขยายตัวของการใช้ที่ดินด้านพาณิชยกรรม ในพื้นที่อนุรักษ์ พศ.2517, 2530, 2543

เขต	แขวง	พื้นที่แขวง ไร่	พาณิชยกรรม+พาณิชยกรรมพักอาศัย			อัตราการขยายตัว (%)	
			2517	2530	2543	2517-2530	2530-2543
คลองสามวา	สามวาตะวันตก	2,771.996	-	0.489	0.489		0.00%
	สามวาตะวันออก	24,897.772	-	5.793	17.417		8.84%
	ทรายทองดิน	5,999.904	-	4.962	93.991		25.39%
	ทรายทองดินใต้	10,881.882	-	1.547	12.995		17.79%
	รวม	44,551.554	-	12.791	124.891		19.16%
หนองจอก	คลองสีบ	6,012.604	-	0.511	0.511		0.00%
	คูฝ้ายเหนือ	4,741.363	-	7.357	7.357		0.00%
	โคกแฝด	447.310	-	9.023	9.023		0.00%
	รวม	11,201.277	-	16.891	16.891		0.00%
มีนบุรี	มีนบุรี	757.212	-	2.717	6.671		7.15%
	แสนแสบ	21,770.711	2.379	92.515	135.071	32.52%	2.95%
	รวม	22,527.923	2.379	95.231	141.742	32.82%	3.11%
ลาดกระบัง	คลองสามประเวศ	8,542.076	1.532	32.771	104.951	26.57%	9.37%
	ลำปลาทิว	9,219.136	0.394	18.453	61.015	34.44%	9.64%
	ลาดกระบัง	2,754.317	5.063	15.159	23.135	8.80%	3.31%
	รวม	20,515.529	6.989	66.383	189.101	18.91%	8.39%
รวม4เขต		98,796.284	9.368	191.296	472.625	26.12%	7.21%
สัดส่วนพื้นที่เทียบกับพื้นที่รวม 4 เขต			0.01%	0.19%	0.48%		

ที่มา : จากการคำนวณ

ความเหมาะสมในการกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม ด้านทิศตะวันออก ในผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร

แผนที่ 4-8 การเปลี่ยนแปลงของ
พาณิชยกรรม

ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.7 แสดงการขยายตัวของการใช้ที่ดินด้านอุตสาหกรรม ในพื้นที่อนุรักษ์ พศ.2517, 2530, 2543

เขต	แขวง	พื้นที่แขวง ไร่	อุตสาหกรรม			อัตราขยายตัว (%)	
			2517	2530	2543	2517-2530	2530-2543
คลองสามวา	สามวาตะวันตก	2,771.996	-	0.421	1.816		11.90%
	สามวาตะวันออก	24,897.772	-	1.628	6.222		10.86%
	ทรายทองดิน	5,999.904	-	0.270	0.838		9.12%
	ทรายทองดินใต้	10,881.882	-	14.286	14.286		0.00%
	รวม	44,551.554	-	16.605	23.162		2.59%
หนองจอก	คลองสิบ	6,012.604	-	0.583	0.583		0.00%
	คูฝิ่งเหนือ	4,741.363	-	2.559	2.559		0.00%
	โคกแฝด	447.310	-	1.634	1.634		0.00%
	รวม	11,201.277	-	4.776	4.776		0.00%
มีนบุรี	มีนบุรี	757.212	7.287	13.306	18.145	4.74%	2.41%
	แดนแลบ	21,770.711	1.762	113.324	135.261	37.75%	1.37%
	รวม	22,527.923	9.049	126.630	153.406	22.50%	1.49%
ลาดกระบัง	คลองสามประเวศ	8,542.076	-	255.187	452.874		4.51%
	ลำปลาทิว	9,219.136	-	0.205	43.205		50.91%
	ลาดกระบัง	2,754.317	-	13.346	13.346		0.00%
	รวม	20,515.529	-	268.738	509.425		5.04%
รวม4เขต		98,796.284	9.049	416.749	690.769	34.26%	3.96%
สัดส่วนพื้นที่เทียบกับพื้นที่รวม 4 เขต			0.01%	0.42%	0.70%		

ที่มา : จากการคำนวณ

ความเหมาะสมในการกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม ด้านทิศตะวันออก ในผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร

แผนที่ 4-9 การการเปลี่ยนแปลงของ
อุตสาหกรรมและคลังสินค้า

สัญลักษณ์

- พื้นที่อุตสาหกรรมและคลังสินค้าปี 2517
- พื้นที่อุตสาหกรรมและคลังสินค้าปี 2530
- พื้นที่อุตสาหกรรมและคลังสินค้าปี 2543
- เขตจังหวัด
- เขตอำเภอ/เขต
- เขตตำบล/แขวง
- ถนน
- ทางน้ำ

ที่มา - สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.8 แสดงการขยายตัวของการใช้ที่ดินด้านสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ ในพื้นที่อนุรักษ์ พศ.2517, 2530, 2543

เขต	แขวง	พื้นที่แขวง ไร่	สาธารณูปโภค-สาธารณูปการ			อัตราการขยายตัว (%)	
			2517	2530	2543	2517-2530	2530-2543
คลองสามวา	ลामวาตะวันออก	2,771.996	-	-	-		
	ลामวาตะวันออก	24,897.772	-	-	0.064		
	ทรายทองดิน	5,999.904	-	0.058	0.141		7.13%
	ทรายทองดินใต้	10,881.882	-	4.283	4.283		0.00%
	รวม	44,551.554	-	4.341	4.488		0.26%
หนองจอก	คลองสิบ	6,012.604	-	-	-		
	คูฝิ่งเหนือ	4,741.363	-	-	0.674		
	โคกแฝด	447.310	-	-	-		
	รวม	11,201.277	-	-	0.674		
มีนบุรี	มีนบุรี	757.212	-	2.179	2.179		0.00%
	แสนเลียบ	21,770.711	5.057	13.477	22.402	7.83%	3.99%
	รวม	22,527.923	5.057	15.657	24.582	9.08%	3.53%
ลาดกระบัง	คลองสามประเวศ	8,542.076	-	-	178.834		
	ลำปลาทิว	9,219.136	-	-	0.889		
	ลาดกระบัง	2,754.317	-	0.601	2.180		10.42%
	รวม	20,515.529	-	0.601	181.902		55.18%
รวม4เขต	98,796.284	5.057	20.598	211.646	11.41%	19.63%	
สัดส่วนพื้นที่เทียบกับพื้นที่รวม 4 เขต			0.01%	0.02%	0.21%		

ที่มา : จากถาวรคำนวณ

ความเหมาะสมในการกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม ด้านทิศตะวันออก ในผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร

แผนที่ 4-10 การการเปลี่ยนแปลงของ
สาธารณูปโภค

สัญลักษณ์

- พื้นที่สาธารณูปโภคปี 2517
- พื้นที่สาธารณูปโภคปี 2530
- พื้นที่สาธารณูปโภคปี 2543
- เขตจังหวัด
- เขตอำเภอ/เขต
- เขตตำบล/แขวง
- ถนน
- ทางน้ำ

ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร

ทิศเหนือ

0 1.25 2.5
กิโลเมตร

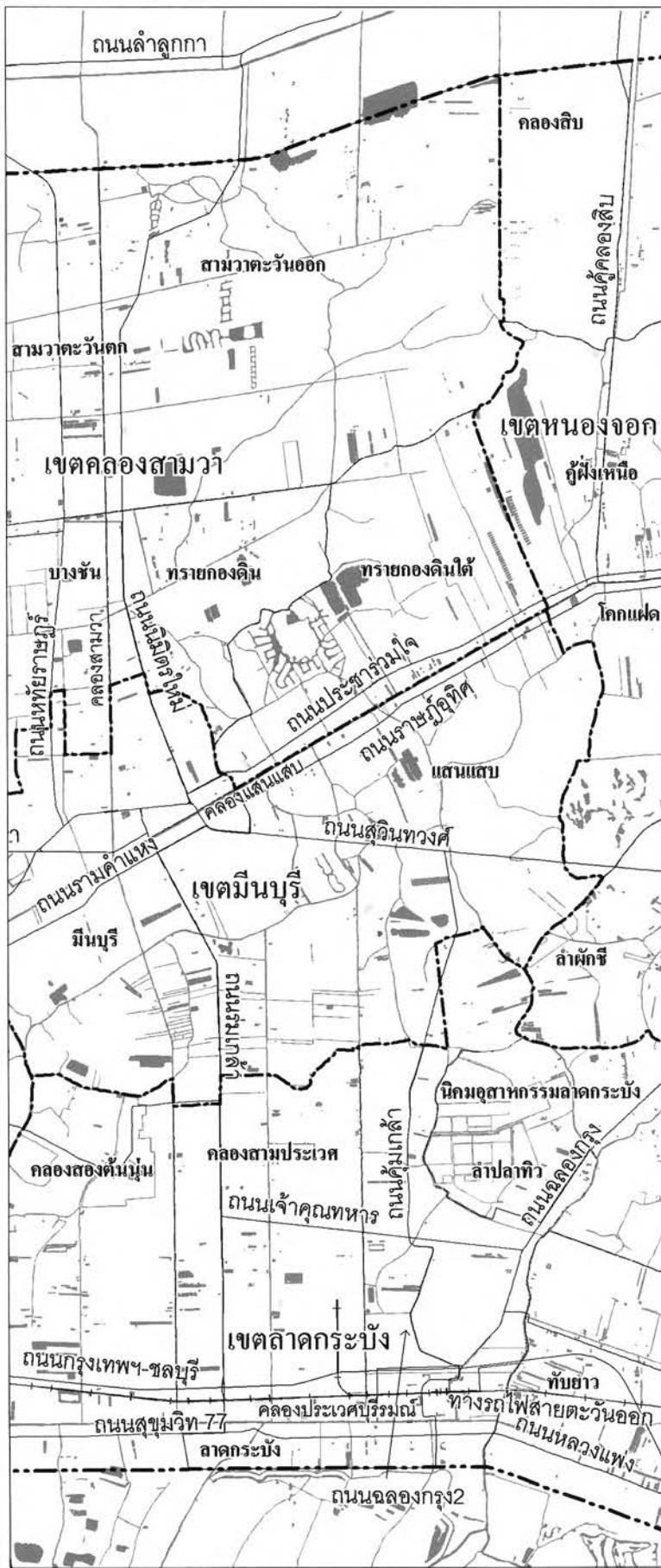

 ภาควิชาการวางผังเมืองและเมือง
 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.9 แสดงการขยายตัวของการใช้ที่ดินด้านสถานศึกษา ในพื้นที่อนุรักษ์ พศ.2517, 2530, 2543

เขต	แขวง	พื้นที่แขวง ไร่	สถานศึกษา			อัตราการขยายตัว (%)	
			2517	2530	2543	2517-2530	2530-2543
คดลองสามวา	ลามาตะวันตัก	2,771.996	-	5.645	7.782		2.50%
	ลามาตะวันออก	24,897.772	10.141	28.775	28.775	8.35%	0.00%
	ทรายทองดิน	5,999.904	-	0.210	0.210		0.00%
	ทรายทองดินใต้	10,881.882	12.626	19.849	19.849	3.54%	0.00%
	รวม	44,551.554	22.768	54.395	56.616	6.93%	0.31%
หนองจอก	คลองสิบ	6,012.604	5.142	5.142	5.142	0.00%	0.00%
	คูฝิ่งเหนือ	4,741.363	9.855	16.433	16.433	4.01%	0.00%
	โคกแฝด	447.310	-	18.322	18.322		0.00%
	รวม	11,201.277	14.996	39.896	39.896	7.82%	0.00%
มีนบุรี	มีนบุรี	757.212	-	-	-		
	แสนแสบ	21,770.711	28.440	87.893	91.041	9.07%	0.27%
	รวม	22,527.923	28.440	87.893	91.041	9.07%	0.27%
ลาดกระบัง	คลองสามประเวศ	8,542.076	6.117	32.559	52.813	13.73%	3.79%
	ลำปลาทิว	9,219.136	-	5.477	14.109		7.55%
	ลาดกระบัง	2,754.317	20.005	20.765	36.523	0.29%	4.44%
	รวม	20,515.529	26.122	58.802	73.445	6.44%	1.73%
รวม4เขต		98,796.284	92.326	240.987	260.999	7.66%	0.62%
สัดส่วนพื้นที่เทียบกับพื้นที่รวม 4 เขต			0.09%	0.24%	0.26%		

ที่มา : จากการคำนวณ

ความเหมาะสมในการกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม ด้านทิศตะวันออก ในผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร

แผนที่ 4 - 11 การเปลี่ยนแปลงของ
สถาบันการศึกษา

สัญลักษณ์

	พื้นที่สถาบันการศึกษา ปี 2517
	พื้นที่สถาบันการศึกษา ปี 2530
	พื้นที่สถาบันการศึกษา ปี 2543
	เขตจังหวัด
	เขตอำเภอ/เขต
	เขตตำบล / แขวง
	ถนน
	ทางน้ำ

ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร

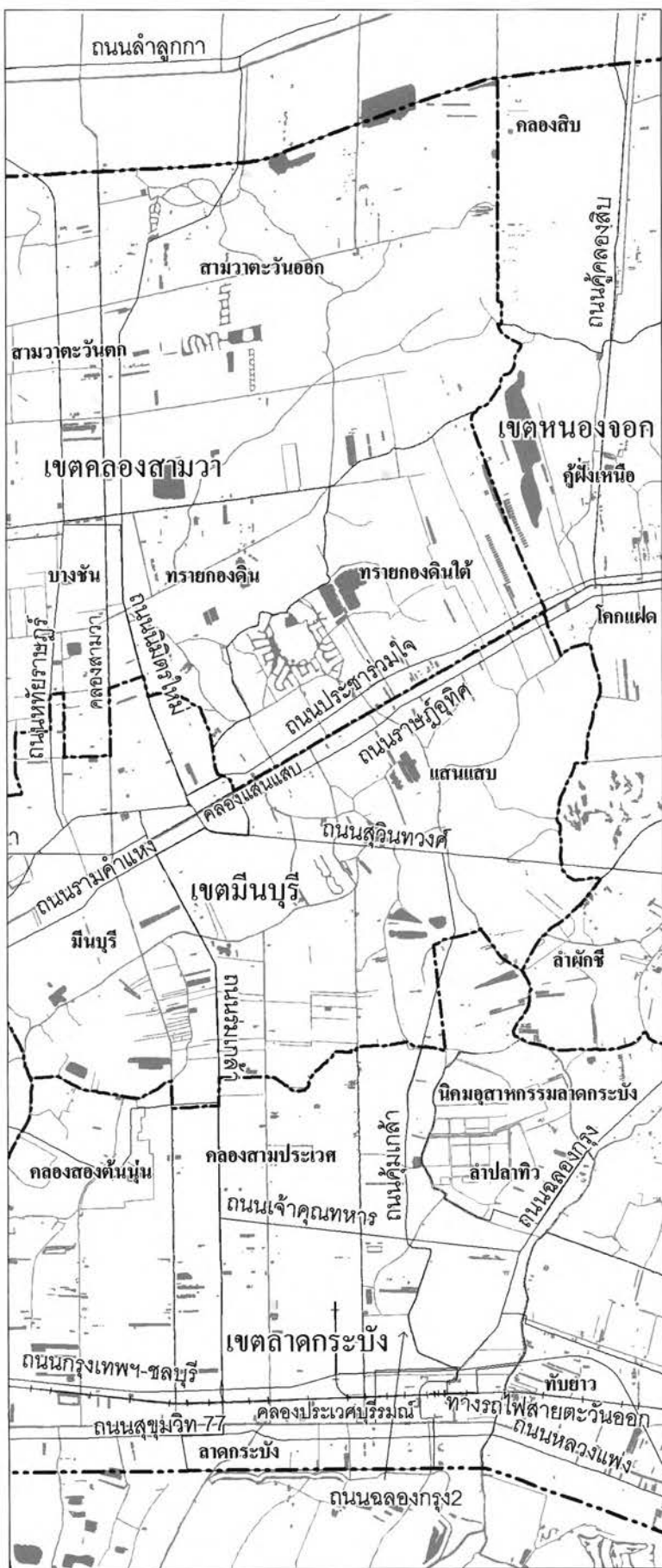
ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.10 แสดงการขยายตัวของการใช้ที่ดินด้านศาสนา ในพื้นที่อนุรักษ์ พ.ศ.2517, 2530, 2543

เขต	แขวง	พื้นที่แขวง ไร่	ศาสนา			อัตราการขยายตัว (%)	
			2517	2530	2543	2517-2530	2530-2543
คลองสามวา	สามวาตะวันตก	2,771.996	-	3.716	3.716		0.00%
	สามวาตะวันออก	24,897.772	18.571	32.392	32.392	4.37%	0.00%
	ทรายทองดิน	5,999.904	-	8.347	8.347		0.00%
	ทรายทองดินใต้	10,881.882	13.348	22.021	22.021	3.93%	0.00%
	รวม	44,551.554	31.918	66.475	66.475	5.81%	0.00%
หนองจอก	คลองสิบ	6,012.604	-	3.781	3.781		0.00%
	คูฝิ่งเหนือ	4,741.363	1.675	7.857	7.857	12.62%	0.00%
	โคกแฝด	447.310	-	7.743	7.743		0.00%
	รวม	11,201.277	1.675	19.381	19.381	20.72%	0.00%
มีนบุรี	มีนบุรี	757.212	-	-	-		
	แสนแสบ	21,770.711	9.703	24.908	24.908	7.52%	0.00%
	รวม	22,527.923	9.703	24.908	24.908	7.52%	0.00%
ลาดกระบัง	คลองสามประเวศ	8,542.076	13.533	13.533	13.533	0.00%	0.00%
	ลำปลาทิว	9,219.136	-	14.012	14.012		0.00%
	ลาดกระบัง	2,754.317	10.487	30.019	30.019	8.43%	0.00%
	รวม	20,515.529	24.020	57.564	57.564	6.95%	0.00%
รวม4เขต		98,796.284	67.317	168.328	168.328	7.30%	0.00%
สัดส่วนพื้นที่เทียบกับพื้นที่รวม 4 เขต			0.07%	0.17%	0.17%		

ที่มา : จากการคำนวณ

ความเหมาะสมในการกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม ด้านทิศตะวันออก ในผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร

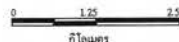
แผนที่ 4-12 การเปลี่ยนแปลงของ
สถาบันศาสนา

สัญลักษณ์

- พื้นที่สถาบันศาสนา ปี 2517
- พื้นที่สถาบันศาสนา ปี 2530
- พื้นที่สถาบันศาสนา ปี 2543
- เขตจังหวัด
- เขตอำเภอ/เขต
- เขตตำบล/แขวง
- ถนน
- ทางน้ำ

ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร

ทิศเหนือ

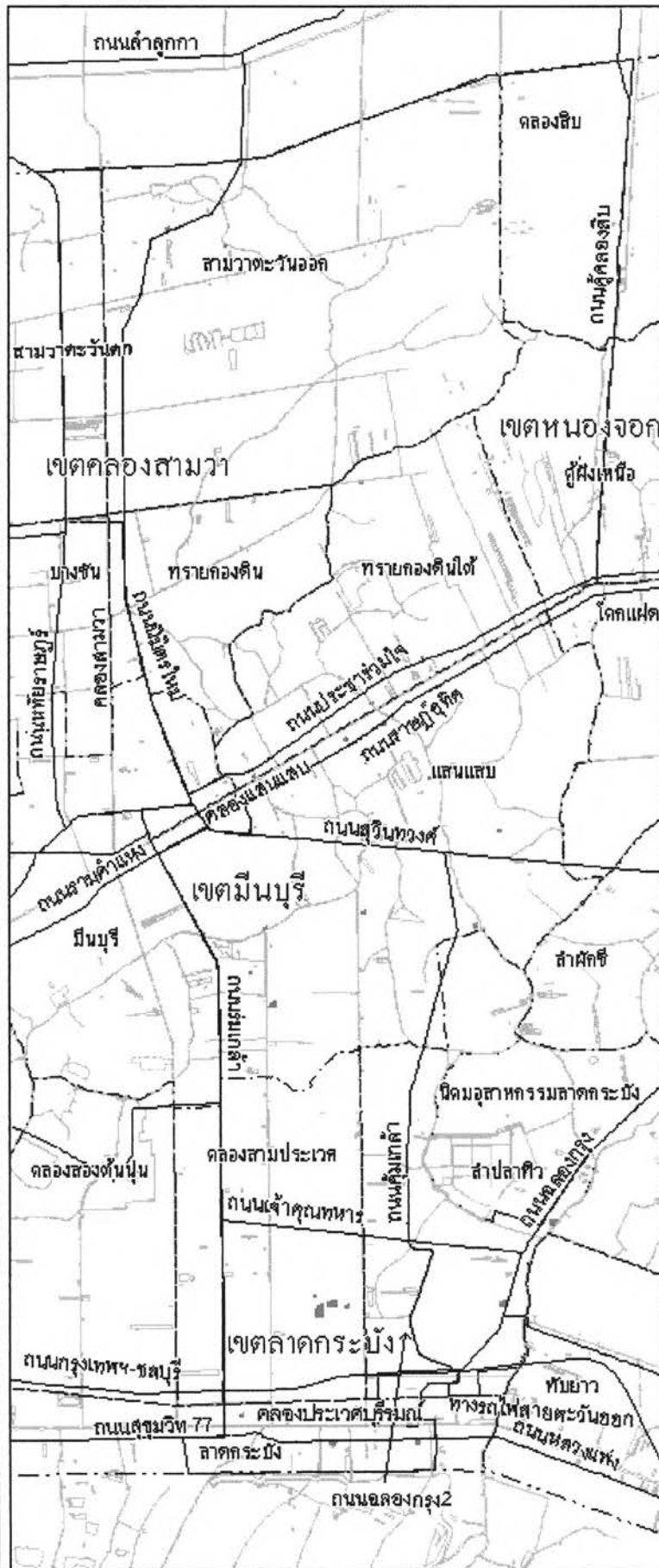
ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.11 แสดงการขยายตัวของการใช้ที่ดินด้านราชการ ในพื้นที่อนุรักษ์ พ.ศ.2517, 2530, 2543

เขต	แขวง	พื้นที่แขวง ไร่	ราชการ			อัตราการใช้ (%)	
			2517	2530	2543	2517-2530	2530-2543
คลองสามวา	สามวาตะวันตก	2,771.996		-	-		
	สามวาตะวันออก	24,897.772		0.795	0.795		0.00%
	ทรายทองดิน	5,999.904		0.084	0.084		0.00%
	ทรายทองดินใต้	10,881.882		0.612	0.612		0.00%
	รวม	44,551.554	-	1.595	1.407		-0.96%
หนองจอก	คลองสิบ	6,012.604		-	1.916		
	คูฝิ่งเหนือ	4,741.363		0.693	0.693		0.00%
	โคกแฝด	447.310		-	-		
	รวม	11,201.277	-	0.693	1.935		8.22%
มีนบุรี	มีนบุรี	757.212		-	-		
	แลนแลบ	21,770.711		7.174	7.174		0.00%
	รวม	22,527.923	-	7.174	1.537		-11.18%
ลาดกระบัง	คลองสามประเวศ	8,542.076		1.568	12.445		17.27%
	ลำปลาทิว	9,219.136		3.009	3.009		0.00%
	ลาดกระบัง	2,754.317		2.526	3.188		1.81%
	รวม	20,515.529	-	5.551	18.642		9.77%
รวม 4 เขต		98,796.284	-	15.014	23.521		3.51%
สัดส่วนพื้นที่เทียบกับพื้นที่รวม 4 เขต			0.00%	0.02%	0.02%		

ที่มา : จากการคำนวณ

ความเหมาะสมในการกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม ด้านทิศตะวันออก ในผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร

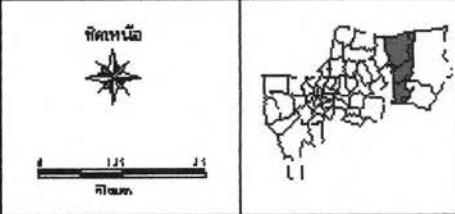
แผนที่ 4-13 การกำหนดเปลี่ยนแปลงของ
สถาบันราชการ

สัญลักษณ์

- พื้นที่ที่อยู่สถาบันราชการปี 2517
- พื้นที่ที่อยู่สถาบันราชการปี 2530
- พื้นที่ที่อยู่สถาบันราชการปี 2543

- เขตจังหวัด
- เขตอำเภอ/เขต
- เขตตำบล/แขวง
- ถนน
- ทางน้ำ

ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร

 ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.12 แสดงการขยายตัวของการใช้ที่ดินด้านถนน ในพื้นที่อนุรักษ์ พ.ศ.2517, 2530, 2543

เขต	แขวง	พื้นที่แขวง ไร่	ถนน			อัตราการขยายตัว (%)	
			2517	2530	2543	2517-2530	2530-2543
คลองสามวา	สามวาตะวันออก	2,771.996	6.906	8.303	66.526	1.43%	17.36%
	สามวาตะวันตก	24,897.772	105.594	146.440	658.438	2.55%	12.26%
	ทรายกองดิน	5,999.904	17.471	41.511	222.683	6.88%	13.79%
	ทรายกองดินใต้	10,881.882	55.542	110.647	442.813	5.44%	11.26%
	รวม	44,551.554	185.512	306.902	1,390.459	3.95%	12.32%
หนองจอก	คลองสิบ	6,012.604	28.536	29.028	92.358	0.13%	9.31%
	คูฝางเหนือ	4,741.363	8.445	25.305	105.128	8.81%	11.58%
	โคกแฝด	447.310	9.514	9.514	16.793	0.00%	4.47%
	รวม	11,201.277	46.495	63.847	214.278	2.47%	9.76%
มีนบุรี	มีนบุรี	757.212	10.596	16.271	46.244	3.35%	8.37%
	แสนแสบ	21,770.711	134.567	271.242	922.075	5.54%	9.87%
	รวม	22,527.923	145.164	287.512	968.319	5.40%	9.79%
ลาดกระบัง	คลองสามประเวศ	8,542.076	13.111	160.867	463.268	21.27%	8.48%
	ลำปลาทิว	9,219.136	2.357	161.035	445.486	38.39%	8.14%
	ลาดกระบัง	2,754.317	67.998	80.956	151.574	1.35%	4.94%
	รวม	20,515.529	83.466	402.858	1,060.328	12.87%	7.73%
รวม 4 เขต		98,796.284	460.637	1,061.119	3,633.383	6.63%	9.93%
สัดส่วนพื้นที่เทียบกับพื้นที่รวม 4 เขต			0.47%	1.07%	3.68%		

ที่มา : จากการคำนวณ

ความเหมาะสมในการกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม ด้านทิศตะวันออก ในผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร

แผนที่ 4 - 14 การเปลี่ยนแปลงของถนน

- สัญลักษณ์**
- เขตจังหวัด
  - เขตอำเภอ/เขต
  - เขตตำบล/แขวง
  - ทางน้ำ
  - สถานีรถไฟ
  - ถนนปี 2517
  - ถนนปี 2530
  - ถนนปี 2543

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

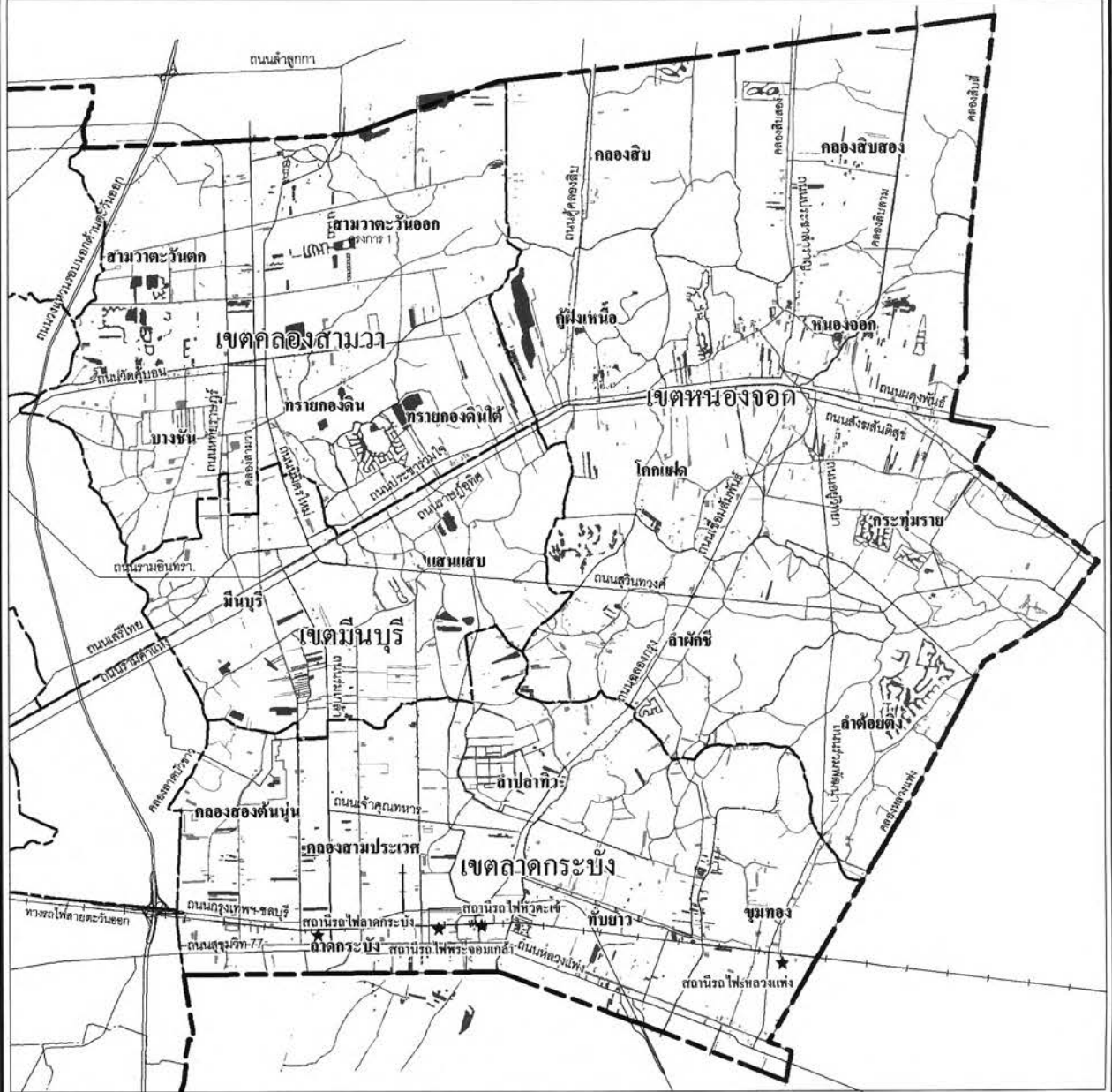
ที่มา : ภาพถ่ายทางอากาศ ปี 2530

ตารางที่ 4.13 แสดงการขยายตัวของการใช้ที่ดินด้านน้ำ ในพื้นที่อนุรักษ์ พ.ศ.2517, 2530, 2543

เขต	แขวง	พื้นที่แขวง ไร่	น้ำ			อัตราการขยายตัว (%)	
			2517	2530	2543	2517-2530	2530-2543
คลองลพบุรี	ลพบุรี	2,771.996	68.625	102.555	150.156	3.14%	2.98%
	ลพบุรี	24,897.772	260.619	351.704	1,084.425	2.33%	9.05%
	ลพบุรี	5,999.904	135.582	191.295	302.143	2.68%	3.58%
	ลพบุรี	10,881.882	88.023	140.434	690.456	3.66%	13.03%
	รวม	44,551.554	552.849	785.989	2,227.180	2.74%	8.34%
หนองจอก	หนองจอก	6,012.604	12.880	24.609	24.609	5.11%	0.00%
	หนองจอก	4,741.363	45.348	74.739	574.064	3.92%	16.98%
	หนองจอก	447.310	12.164	14.156	14.156	1.17%	0.00%
	รวม	11,201.277	70.392	113.504	612.830	3.74%	13.85%
มีนบุรี	มีนบุรี	757.212	16.170	33.919	33.919	5.86%	0.00%
	มีนบุรี	21,770.711	449.017	601.361	895.031	2.27%	3.11%
	รวม	22,527.923	465.187	635.280	928.950	2.43%	2.97%
ลาดกระบัง	ลาดกระบัง	8,542.076	94.650	148.272	176.386	3.51%	1.34%
	ลาดกระบัง	9,219.136	91.258	175.372	275.806	5.15%	3.54%
	ลาดกระบัง	2,754.317	58.007	86.476	113.614	3.12%	2.12%
	รวม	20,515.529	243.915	410.120	565.805	4.08%	2.51%
รวม4เขต		98,796.284	1,332.343	1,944.893	4,334.765	2.95%	6.36%
สัดส่วนพื้นที่เทียบกับพื้นที่รวม 4 เขต			1.35%	1.97%	4.39%		

ที่มา : จากการคำนวณ

ความเหมาะสมในการกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม ด้านทิศตะวันออก ในผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร

แผนที่ 4 - 15 การเปลี่ยนแปลงของน้ำ

สัญลักษณ์

- เขตจังหวัด
- เขตอำเภอ/เขต
- เขตตำบล / แขวง
- ถนน
- ทางน้ำ 2517
- ทางน้ำ 2530
- ทางน้ำ 2543

ทิศเหนือ

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

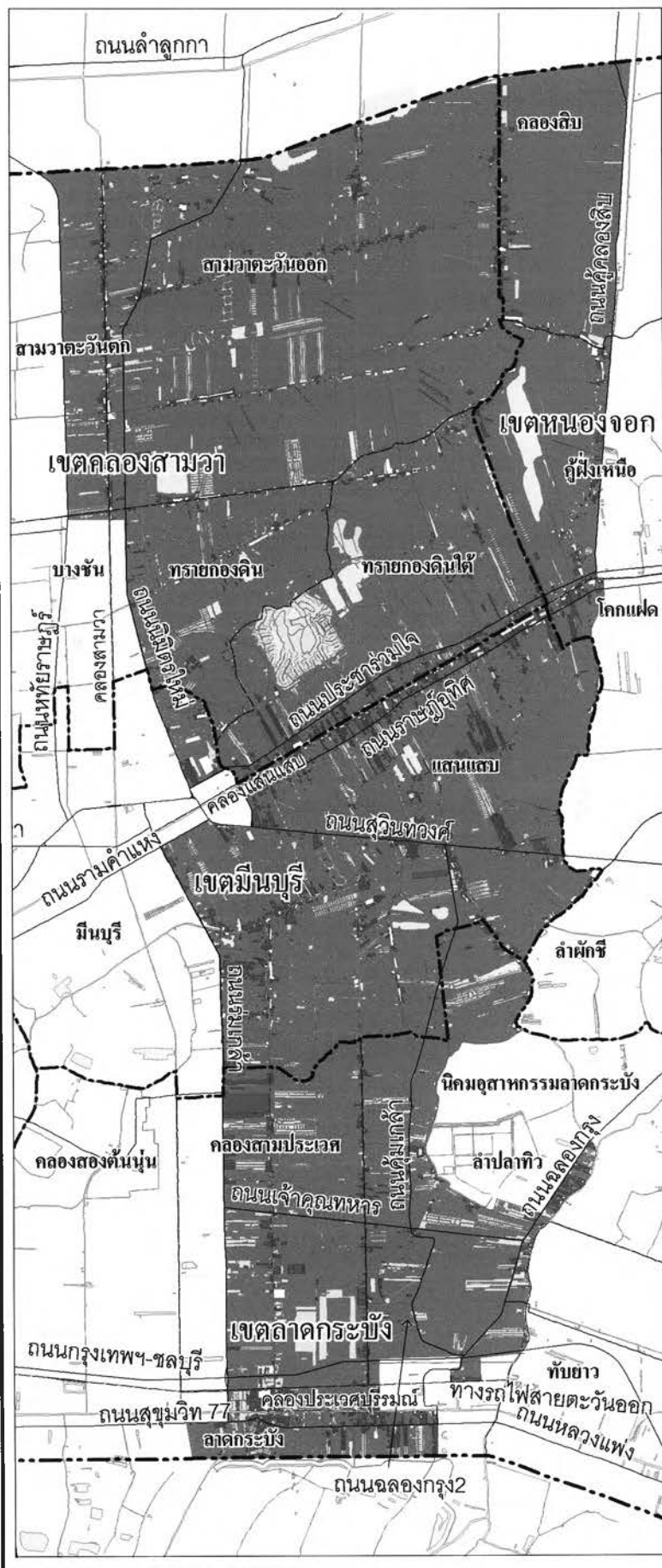
ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 4.14 แสดงการขยายตัวของการใช้ที่ดินด้านเกษตร + ที่ว่าง ในพื้นที่อนุรักษ์ พ.ศ.2517, 2530, 2543

เขต	แขวง	พื้นที่แขวง ไร่	เกษตร + ที่ว่าง			อัตราการขยายตัว (%)	
			2517	2530	2543	2517-2530	2530-2543
คลองสามวา	สามวาตะวันตก	2,771.996	2,639.889	2,540.138	2,363.143	-0.30%	-0.55%
	สามวาตะวันออก	24,897.772	24,139.698	23,503.049	21,272.898	-0.21%	-0.76%
	ทรายกองดิน	5,999.904	5,748.819	5,568.166	4,953.322	-0.25%	-0.90%
	ทรายกองดินใต้	10,881.882	10,572.011	10,061.101	8,823.185	-0.38%	-1.00%
	รวม	44,551.554	43,100.417	41,672.433	37,412.631	-0.26%	-0.83%
หนองจอก	คลองสิบ	6,012.604	5,903.786	5,752.684	5,581.363	-0.20%	-0.23%
	คูฝิ่งเหนือ	4,741.363	4,571.702	4,371.305	3,784.146	-0.34%	-1.10%
	โคกแฝด	447.310	416.028	309.470	316.719	-2.25%	0.18%
	รวม	11,201.277	10,891.517	10,433.459	9,682.903	-0.33%	-0.57%
มีนบุรี	มีนบุรี	757.212	663.487	626.735	560.075	-0.44%	-0.86%
	แสนแสบ	21,770.711	20,753.811	18,941.031	17,134.758	-0.70%	-0.77%
	รวม	22,527.923	21,417.299	19,567.766	17,700.470	-0.69%	-0.77%
ลาดกระบัง	คลองสามประเวศ	8,542.076	8,350.363	7,568.174	6,206.341	-0.75%	-1.51%
	ลำปลาทิว	9,219.136	9,040.392	8,453.013	7,106.897	-0.52%	-1.33%
	ลาดกระบัง	2,754.317	2,515.506	1,978.072	1,553.612	-1.83%	-1.84%
	รวม	20,515.529	19,906.262	18,000.812	14,866.850	-0.77%	-1.46%
รวม4เขต		98,796.284	95,315.494	89,674.470	84,184.102	-0.47%	-0.48%
สัดส่วนพื้นที่เทียบกับพื้นที่รวม 4 เขต			96.48%	90.77%	85.21%		

ที่มา : จากการคำนวณ

ความเหมาะสมในการกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม ด้านทิศตะวันออก ในผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร

แผนที่ 4-16 การเปลี่ยนแปลงของเกษตรกรรมและที่ว่าง

สัญลักษณ์

- พื้นที่เกษตรกรรมและที่ว่างปี 2517
- พื้นที่เกษตรกรรมและที่ว่างปี 2530
- พื้นที่เกษตรกรรมและที่ว่างปี 2543
- เขตจังหวัด
- เขตอำเภอ/เขต
- เขตตำบล / แขวง
- ถนน
- ทางน้ำ

ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร

ทิศเหนือ

0 1.25 2.5
กิโลเมตร

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.4 การเปลี่ยนแปลงประชากร ในพื้นที่อนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรมและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง

4.4.1 ขนาดของประชากร

รวมในพื้นที่ 4 เขต ในช่วงปี พ.ศ. 2537-2543 พบว่า ในปี พ.ศ. 2537 พื้นที่ศึกษามี 12 แขวงที่เกี่ยวข้อง เนื่องกับ จำนวนประชากรที่ได้ จำนวนประชากรรวม 272,787 คน เป็นประชากรรวมของแขวงแต่ละแขวง ซึ่งบางส่วนได้อาศัยอยู่นอกพื้นที่ศึกษา แต่โดยรวมประชากรส่วนใหญ่จะอยู่ในพื้นที่ศึกษา ประชากรในเขตที่มีการเพิ่มสูงสุดในระดับแขวง คือ พื้นที่แขวงสามวาตะวันตก ซึ่งมีอัตราเพิ่มสูงถึง 273.67 % รองลงมา คือ แขวงคลองสามประเวศ เพิ่ม 90.80 % ทั้งนี้ อัตราการเพิ่มดังกล่าวไม่ได้รวมนับถึงจำนวนประชากรที่เพิ่มในแต่ละแขวง จำนวนประชากรที่มีจำนวนเพิ่มสูงสุดจากมากไปหาน้อยได้แก่

1. แขวงมีนบุรี	เขตมีนบุรี	จำนวนประชากร	20,839 คน
2. แขวงสามวาตะวันตก	เขตคลองสามวา	"	14,050 คน
3. แขวงแสนแสบ	เขตมีนบุรี	"	9,750 คน
4. แขวงโคกแฝด	เขตหนองจอก	"	5,063 คน
(หมายเหตุ : แขวงโคกแฝด มีพื้นที่อยู่ในพื้นที่ศึกษา เท่ากับ 447.31 ไร่ เทียบเท่ากับ 0.45 %)			
5. แขวงสามวาตะวันออก	เขตคลองสามวา	"	4,869 คน
6. แขวงคลองสามประเวศ	เขตลาดกระบัง	"	4,802 คน
7. แขวงทรายกองดิน	เขตคลองสามวา	"	2,911 คน
8. แขวงลำปลาทิว	เขตลาดกระบัง	"	2,767 คน
9. แขวงทรายกองดินใต้	เขตคลองสามวา	"	2,564 คน
10. แขวงคูฝั่งเหนือเขตหนองจอก		"	2,393 คน
11. แขวงลาดกระบัง	เขตลาดกระบัง	"	1,921 คน
12. แขวงคลองสิบ	เขตหนองจอก	"	894 คน

4.4.2 การกระจายตัวของประชากร

การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรที่เกิดขึ้นในพื้นที่ 12 แขวงที่เกี่ยวข้อง สามารถจัดแบ่งกลุ่มความเข้มข้นของความเปลี่ยนแปลงได้ 3 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่เปลี่ยนแปลงสูง (มากกว่า 10,000คน) ได้แก่

-แขวงมีนบุรี

-แขวงสามวาตะวันตก

กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่เปลี่ยนแปลงปานกลาง (5,000-10,000คน) ได้แก่

- แขวงแสนแสบ
- แขวงโคกแฝด
- แขวงสามวาตะวันออก
- แขวงคลองสามประเวศ

กลุ่มที่ 3 กลุ่มที่มีความเปลี่ยนแปลงน้อย(1-4,999คน) ได้แก่

- แขวงทรายกองดิน
- แขวงลำปลาทิว
- แขวงทรายกองดินใต้
- แขวงคูฝิ่งเหนือ
- แขวงลาดกระบัง
- แขวงคลองสีป

จากแผนที่แสดงค่าความเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากร จะเห็นได้ชัดว่า ความเปลี่ยนแปลงของประชากรที่สูงกว่าจะโน้มเอียงมาอยู่ด้านซ้ายมือของพื้นที่ศึกษา ส่วนพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงน้อยกว่าจะค่อยๆ ลดความเข้มข้นไปทางด้านขวาของพื้นที่ศึกษา และความเปลี่ยนแปลงประชากรในพื้นที่ศึกษาจะกระจายตัวตามแนวแขวงที่มีเส้นทางคมนาคมหลักผ่าน เช่น ถนนนิมิตรใหม่ ถนนราษฎร์อุทิศ ถนนสุวินทวงศ์ ถนนร่มเกล้า และถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง

4.4.3 อัตราการเติบโตของประชากร

เมื่อเปรียบเทียบอัตราการเติบโตของประชากรในพื้นที่ศึกษาเปรียบเทียบกับพื้นที่รวมทั้ง 4 เขต จะเห็นได้ว่า พื้นที่ศึกษามีอัตราการเติบโตน้อยกว่าพื้นที่ต่อเนื่องด้านซ้าย และมีมากกว่าพื้นที่ต่อเนื่องด้านขวา โดยพื้นที่ที่มีอัตราเปลี่ยนแปลงมากที่สุด คือ แขวงคลองสามประเวศ ซึ่งมีประชากรในปี พ.ศ. 2537 อยู่เพียง 5,285 คน และเพิ่มขึ้นเป็น 10,087 คนในปี พ.ศ. 2543 หรืออัตราเพิ่มร้อยละ 90.86 และแขวงทรายกองดิน คลองสามวาตะวันออก แขวงแสนแสบ แขวงคูฝิ่งเหนือด้านซ้าย ด้วยอัตราส่วนร้อยละ 59.14 ,54.44,50 ตามลำดับ พื้นที่แขวงที่มีอัตราเติบโตน้อยที่สุด คือ แขวงลาดกระบัง มีพื้นที่หนาแน่นเดิมอยู่แล้ว มีการเปลี่ยนแปลงของประชากรเพียง 1,921 คน หรือร้อยละ 6.73 % อัตราการเจริญเติบโตและความต้องการใช้พื้นที่ก็มีมากตามไปด้วย

4.4.4 ความหนาแน่นประชากรระดับเขต

การพิจารณาด้านความหนาแน่นของประชากรในพื้นที่ศึกษาในปี พ.ศ. 2543 พื้นที่เขตที่มีความหนาแน่นของประชากรไว้สูงที่สุด คือแขวงลาดกระบัง มีความหนาแน่น18.01 คน/ไร่ รองลงไป คือแขวงแสนแสบ 5.32 คน/ไร่ แขวงทรายกองดินใต้ แขวงทรายกองดิน แขวงคลองสามประเวศ ซึ่งมีความหนาแน่นเท่ากับ 4.48 ,4.12,

3.70 คน/ไร่ ตามลำดับ พื้นที่แขวงเหล่านี้ล้วนเป็นแขวงที่มีพื้นที่ติดต่อกับเส้นทางคมนาคมหลักทั้งสิ้น ลำดับความหนาแน่นของประชากร/พื้นที่ (ไร่) เป็นดังต่อไปนี้

พื้นที่แขวงที่มีพื้นที่อยู่ส่วนน้อยในพื้นที่ศึกษา

-แขวงมีนบุรี	ความหนาแน่นประชากร	21.21 คน/ไร่
-แขวงโคกแฝด	"	4.94 คน/ไร่
-แขวงสามวาตะวันตก	"	4.36 คน/ไร่

พื้นที่แขวงที่มีพื้นที่บางส่วนอยู่ในพื้นที่ศึกษา

-แขวงลาดกระบัง	"	18.01 คน/ไร่
-แขวงคูฝิ่งเหนือ	"	2.96 คน/ไร่
-แขวงลำปลาทิว	"	2.57 คน/ไร่
-แขวงคลองสิบ	"	1.45 คน/ไร่

พื้นที่แขวงที่มีพื้นที่ส่วนใหญ่หรือทั้งหมดอยู่ในพื้นที่ศึกษา

-แขวงแสนแสบ	"	5.32 คน/ไร่
-แขวงทรายทองดิน	"	4.48 คน/ไร่
-แขวงทรายทองดิน	"	4.12 คน/ไร่
-แขวงคลองสามประเวศ	"	3.70 คน/ไร่
-แขวงลำปลาทิว	"	2.57 คน/ไร่

4.4.5 ประเมินการประชากรเฉพาะในพื้นที่ศึกษา (ตารางที่ 4.15)

ในการจะกำหนดจำนวนประชากรในพื้นที่ศึกษาแยกตามราย Block ที่มีความถูกต้องมากขึ้นนั้น จำเป็นต้องมีการคำนวณหาจำนวนประชากรที่แท้จริงเฉพาะที่พักอาศัยอยู่ในพื้นที่ ในการคำนวณหาได้ยึดแนวทางจากกรณีคำนวณผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหน่วยย่อยที่อยู่ในพื้นที่ศึกษา เพื่อหาค่าความสัมพันธ์และเทียบกลับเป็นจำนวนประชากรที่แท้จริงและความหนาแน่นจริงของแต่ละพื้นที่นั้นๆ

การประมาณการจำนวนประชากรจากข้อมูลผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่นั้นๆ มาทำการคำนวณจำนวนประชากรในพื้นที่ศึกษาทั้งหมด 93,102คน กระจายตัวในพื้นที่ เขตคลองสามวา มีประชากรสูงสุด 31,981คน หรือร้อยละ 34.35 รองลงไปคือเขตลาดกระบัง 26,527 คน หรือร้อยละ 28.49 เขตมีนบุรี 25,865 หรือร้อยละ 27.78 และเขตหนองจอก 8,728 คน หรือร้อยละ 9.38 สำหรับรายแขวง แขวงที่มีสัดส่วนของประชากรสูงสุด ได้แก่ แขวงแสนแสบ ที่ประชากร 25,865 คน หรือร้อยละ 27.78 ทั้งนี้ แขวงมีนบุรี ซึ่งมีพื้นที่น้อยไม่สามารถหาจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้จึงไม่ได้นำมาคำนวณในครั้งนี้ ส่วนแขวงที่มีจำนวนประชากรน้อยที่สุดคือ แขวงสามวาตะวันตก มีจำนวน 1,040 คน หรือร้อยละ 1.12

กราฟแสดงจำนวนประชากรในพื้นที่ศึกษาปี พ.ศ. 2543 จากการประมาณการและความหนาแน่นของประชากรในพื้นที่ศึกษา

4.4.6 ความหนาแน่นของประชากรระดับพื้นที่ศึกษา (ตารางที่ 4.16)

ความหนาแน่นของประชากรจากข้อมูลการคำนวณโดยใช้สถิติผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในพื้นที่ พบว่า
แขวงที่มีความหนาแน่นของประชากรสูงสุดได้แก่ ลาดกระบัง และโคกแฝด มีความหนาแน่น 4.43 และ 3.10
คน/ไร่ ตามลำดับ ส่วนพื้นที่ มีนบุรี ซึ่งมีค่าความหนาแน่นสูง แต่จากข้อมูลไม่สามารถคำนวณได้ กลุ่มที่อยู่ใน
ช่วงที่ 2 คือแขวงที่มีความหนาแน่นของประชากรตั้งแต่ 0.97-1.19 คน/ไร่ ได้แก่ แขวงแสนแสบ แขวงทรายกองดิน
แขวงคลองสามประเวศ แขวงทรายกองดินใต้ แขวงคูฝั่งเหนือ ส่วนแขวงที่มีความหนาแน่นของประชากรในช่วง
0.38-0.57 คน/ไร่ คือ แขวงลำปลาทิว แขวงสามวาตะวันออก แขวงสามวาตะวันตก และแขวงมีนบุรี

ตารางที่ 4.15 แสดงประมาณการณ์จำนวนประชากรในพื้นที่ศึกษารายแขวง พ.ศ.2543

คาดประมาณจากจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

เขต / แขวง	จำนวนประชากร (คน) (1)	ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (คน) (2)	ประชากร/ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (คน) (3)=(1)/(2)	คาดประมาณประชากรในบริเวณพื้นที่อนุรักษ์			สัดส่วนประชากร ในบริเวณพื้นที่อนุรักษ์/ เทียบกับประชากรในแขวง (6)=(5)/sum(5)
				ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในบริเวณพื้นที่อนุรักษ์ (4)	ประมาณการณ์ จำนวนประชากร(คน) (5)=(4)*(3)	สัดส่วนประชากรในพื้นที่ เทียบกับประชากรในแขวง	
-เขตคลองสามวา							
แขวงสามวาตะวันตก	22,297	16,355	1.36	763	1,040	4.67%	1.46%
แขวงสามวาตะวันออก	13,812	9,786	1.41	9,786	13,812	100.00%	19.41%
แขวงทรายกองดิน	7,833	5,381	1.46	4,662	6,786	86.64%	9.54%
แขวงทรายกองดินใต้	11,082	7,427	1.49	7,427	11,082	100.00%	15.57%
เฉพาะพื้นที่อนุรักษ์ฯ	55,024	38,949	1.41	22,638	31,981	58.12%	44.94%
-เขตหนองจอก							
แขวงคลองสิบ	7,025	4,979	1.41	2,009	2,835	40.35%	3.98%
แขวงคูฝิ่งเหนือ	8,214	5,472	1.50	3,061	4,595	55.94%	6.46%
แขวงโคกแฝด	17,411	11,505	1.51	916	1,386	7.96%	1.95%
เฉพาะพื้นที่อนุรักษ์ฯ	15,239	21,956	0.69	5,986	4,155	27.26%	5.84%
-เขตมีนบุรี							
แขวงมีนบุรี	74,505	na	na	na	na	na	na
แขวงแสนแสบ	29,641	20,404	1.45	17,805	25,865	87.26%	36.35%
เฉพาะพื้นที่อนุรักษ์ฯ	29,641	20,404	1.45	17,805	25,865	87.26%	36.35%
-เขตลาดกระบัง							
แขวงคลองสามประเวศ	10,087	7,037	1.43	6,294	9,022	89.44%	12.68%
แขวงลำปลาทิว	13,564	na	na	na	na	na	na
แขวงลาดกระบัง	30,453	21,214	1.44	8,494	12,193	40.04%	17.14%
เฉพาะพื้นที่อนุรักษ์ฯ	30,453	28,251	1.08	8,494	9,156	30.07%	12.87%
ประชากรเฉพาะพื้นที่ศึกษา	130,357	109,560			71,157		100%

ที่มา : สำนักบริหารทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ฝ่ายแผนที่ กองสำรวจและแผนที่ สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร

สำนักงานเขตในพื้นที่ศึกษา

ตารางที่ 4.16 แสดงความหนาแน่นประชากร ในพื้นที่อนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม พ.ศ.254

ลำดับ	แขวง	พื้นที่แขวง ไร่	ประชากร คน	ความหนาแน่น คน/ไร่
1	ลาดกระบัง	2,754.32	12,193	4.43
2	โคกแฝด	447.31	1,386	3.10
3	แสนเสบ	21,770.71	25,865	1.19
4	ทรายทองดิน	5,999.90	6,786	1.13
5	คลองสามประเวศ	8,542.08	9,022	1.06
6	ทรายทองดินใต้	10,881.88	11,082	1.02
7	คูฝิ่งเหนื่อ	4,741.36	4,595	0.97
8	ลำปลาทิว	9,219.14	5,275	0.57
9	สามวาตะวันออก	24,897.77	13,812	0.55
10	คลองสิบ	6,012.60	2,835	0.47
11	สามวาตะวันตก	2,772.00	1,040	0.38
12	มีนบุรี	na	na	na
	รวม	98,039	93,892	0.96

ที่มา : จากการคำนวณ